

Suk Sulat ni San Pablo para se ngak taga Roma

Pesi'una

Suk Sulat ni Pablo para se ngak taga Roma sinulat para sek pegandam sek pelanu nek pegbentaw ni Pablo tu sek simbaan seg Roma. Mikpelanu giin sek pekterbahu дума se ngang mektetu'u ritu sek sereluk nek panahun bu' rayun дума se gabang nilan, meritu giin seg Espanya. Sinulaten ini arun sek pekpesabut ri senilan metendeng se Christian nek pektu'u bu' дума na rema su gendawendaw nek pedleketubu' gisip ne nga Christian. Dlibru keni migasuy sek tileng nek pekpesabut se ngang minsahi ni Pablo.

Tubusen pengumustaay su nga getaw riin sek simbaan seg Roma bu' pektuntul se ngak pegampu'en para senilan, pisuun ni Pablo suk timaan ri sek sulaten: “Ay pirayag ri se Gempiya ne Gesuyen suk pebiyan ned Diwata sek pekpetareng se getaw bu' keni pebiyan sek pektu'u buwat se getaran tampan se ketapusan” (1.17).

Mbuus pikelaru ni Pablo suk timaan. Su dlaun ne getaw, Judeo bu' gena' Judeo kina'enlan ne gempeneguli' ri sed Diwata, ay su dlaunen miksama ra neng miperiyalem ri se ga'em nek sala'. Mpeneguli' su getaw riin sed Diwata pebiyan sek pektu'u riin ni Jesus Christ. Sunud pisabut ni

Pablo sug begu ne ketubu' neng misalabuuk ri ni Christ. Giin nini su kelebu'an ri seg begu neg rilasyun duma sed Diwata. Duun nai kelinaw seng mektetu'u duma sed Diwata bu' linuwas giin pebiyan se ga'em se Gispiritu ned Diwata buwat se ga'em nek sala' bu' se kemetain. Ri se nga kapitulu 5-8, inasuy ni Pablo su ketuyu'an seg Bala'ud ned Diwata bu' su ga'em ne Gispiritu ri se ketubu' neng mektetu'u. Rayun inaddat ni Pablo sek saak bu' pegendun run nu ngag Judeo bu' nga gena' Judeo neng mesubay riin sek pelanu ned Diwata para se dlaunan ne nga getaw. Sinabut ni Pablo ne suk pegbibay se ngag Judeo riin ni Jesus miruma sek pelanu ned Diwata sek pedlegeseg se dlaun ne getaw arun mekaangkken ilan sek petail bu' dlelaat sed Diwata riin ni Jesus Christ. Miktu'u rema giin ne su ngag Judeo gendi' mekpeddayun sek pegbibay riin ni Jesus. Sek tambinai', migasuy si Pablo bu' pegendun run pedleketubu' gisip Christian, labi na, metendeng sek pekpetail se ngad duma. Pirumaan rema su ngak tima maa' sek pekpenibeli ri sed Diwata, nga ketendanan se nga Christian tu seng nasud bu' sek salasala, bu' ngak saak bahin se kunsinsiya. Tinapusen suk sulaten pebiyan ri se gegulingenen neng minsahi bu' se ngak talu' sek peksaya' ri sed Diwata.

Ngang Misulat ri se Dlibru keni

I. Pesi'una bu' tima 1.1-17

II. Su nga Getaw Midlekina'enlan ne Keluwasan 1.18—3.20

III. Suk pebiyan ned Diwata metendeng se Keluwasan 3.21—4.25

IV. Sug Begu ne Ketubu' riin ni Christ 5.1—8.39

V. Sug Israel Misakup ri sek Pelanu ned Diwata
9.1—11.36

VI. Suk Peme'agi se Ketubu' se ngang Mektetu'u
12.1—15.13

VII. Penapus bu' Gegulingen ne ngak Pengu-
musta 15.14—16.27

¹ Seniyu ne nga getawan ned Diwata ri seg
Roma,

Sulat keni buwat riin ni Pablo neng minibeli
ri ni Christ Jesus bu' pinili' ned Diwata ne mbaal
ne gapustulis arun sek pegwali se Gempiya ne
Gesuyenen.

² Gempiya ne Gesuyen keni sinaad nud diin
ned Diwata ri seg Bala'an ne Kesulatan pebiyan
se ngak propetaan.

³ Metendeng ini ri seg Bata'en ne si Jesus Christ
ne Ginu'u ta: riin sek pekegetaun, mi'etaw giin ri
se gesalan ni David;

⁴ metendeng ri sek pekedDiwataan, bata' giin
ned Diwata. Pi'ita' ini ri se gembagel gupiya ne
ga'em pebiyan sek peketubu'en puli' buwat se
kemetain.

⁵ Pebiyan ri seniin, sud Diwata migbegay
ri senaan nek pinain ne gasa para mbaal ne
gapustulis ri ni Christ, arun su nga getaw ri se
dlaun ne ngang nasud mektu'u bu' mektuman.

⁶ Bu' gamu ned diin seg Roma, miruma amu
rema ne ginenggat ned Diwata arun mesakup
riin ni Jesus Christ.

⁷ Aas miksulatu ri se dlaunan niyu ned diin
seg Roma, nek pinetail ned Diwata bu' tinawag
ne mbaal ne nga getawaan.

Merawat siya niyu su kepiya bu' kelinaw neg buwat sed Diwata ne Gama' bu' ni Jesus Christ ne Ginu'u ta.

Pegampu' sek Pekpesalamat

⁸ Guna, mikpesalamatu ri sed Diwatau pebiyan ri ni Jesus Christ para se dlaunan niyu, tendeng ay midderengeg sek tibuuk neg benwa gendun gaid gupiya suk pektu'u niyu ri ni Christ.

⁹ Sud Diwata giining mekepemetuud ri senaan ne landunik tinalu'u metuud—sud Diwata nek pinibeliyan'u sek tibuuk nek pengena'ena'u pebiyan sek pegwaliu se Gempiya ne Gesuyen metendeng ri seg Bata'en. Misuunan ned Diwata neng mirelendeman'u amu

¹⁰ se kada nek pegampu'u. Pinengiu, bu' keliyagen ini, nek tuguten nini neng mekegbentawu ri seniyou nemuun.

¹¹ Tendeng ay liyagan'u gaid neng me'ita' amu, arun mekepe'ambitu se ngak pengumpiya buwat se Gispiritu duma ri seniyou arun mbaal amu neng meligen.

¹² Sug be'et'u pesabut ne gamu bu' gaku' mekegulikseg ri sek salasala sek pekpeddayun sek peksalig riin ni Christ.

¹³ ✧ Na, kina'enlan merelendeman niyu, nga kepeteran'u, neng melaun naik panahun neng mikpelanuu sek pegbentaw ri seniyou, ma'ad duunig betang ne kanunay mekpegeng ri senaan sek pegbaal run nini. Liyagan'u neng mekerunggatu ne nga getaw neng mektu'u riin ni Christ riin

---

✧ **1:13 1.13:** Su Ngak Pimbaal 19.21.

seniyu, maa' seng mibaal'u tu sed duma ne nga gena' Judeo.

¹⁴ Ay duuni ketendanan'u tu se dlaun ne nga getaw, tu sed duunik sinuunan bu' se genda', tu sed duunik tinawan bu' tu se genda'.

¹⁵ Aas miktinguha'u gaid sek pegwali se Gempiya ne Gesuyen riin seniyu rema neng mikengel riin seg Roma.

Su Ga'em se Gempiya ne Gesuyen

¹⁶ ✧ Ay duuni gembagel nek peksalig'u se Gempiya ne Gesuyen. Ay giin nini su ga'em ned Diwata sek pedluwas se dlaun ne ngang mektu'u, guna se ngag Judeo bu' se nga gena' Judeo.

¹⁷ ✧ Ay pirayag ri se Gempiya ne Gesuyen pegendun ned Diwata sek pekpemetareng sug rilasyon ned Diwata bu' ne nga getaw; keni pebiyan sek pektu'u buwat se getaran tampan se ketapusan. Sumala' ri se kesulatan, "Suk sala nek pimetareng ned Diwata metubu' pebiyan sek pektu'u."

Suk Sala' ne nga Getaw

¹⁸ Buwat se dlangit pirayag ned Diwata su dlangeten kuntra se dlaun nek sala' bu' pekeme-laar ne nga getaw ne sung melaat nek terbahu nilan mekpegeng ri senilan sek pegilala se keme-tuuran.

¹⁹ Silutan ilan ned Diwata, tendeng ay mikelaru na nilan su gembaya' mesuunan metendeng ri sed Diwata; ay sud Diwata mismu sung mikpesuun run nini.

✧ **1:16 1.16:** San Marcos 8.38. ✧ **1:17 1.17:** Habakuk 2.4.

20 Gatad sek panahun sek pegbaal run ned Diwata seg benwa, su gendi' me'ita' ne kina'iyaaan, su genda'i ketapusan ne ga'emen, suk pekedDiwataan mikelaru na ini gupiya; mi'ita' nilan su ngag betang nek pimbaalen. Aas su nga getaw ketu nda'irun nai gempengeterengan nilan!

21 ✧ Mikesuun ilan ri sed Diwata, ma'ad nda' nilan begay ri seniin suk pesiddengeg nek para seniin, awas mekpesalamat ilan ri seniin. Tumu', su ngak pengena'ena' nilan genda'ik paluun bu' ndi' ilan mekesabut se kemetuuran.

22 Miktalu' ilan neng metau ilan gupiya, ma'ad buralburalen masi';

23 ✧ imbis simbaan nilan sud Diwata ne gendi' matay, sinimba nilan su nga dlerawan neg binaal neng maa' se gawi' ne getaw neng matay awas ngang menanap neng menlayug awas menlaang awas menlekagang.

24 Aas pisaddan ned Diwata su nga getaw ketu sek pegbaal se ngang melaat ne ngag betang ne dliyagan nilan, bu' migbaal ilan neng mekepepiid neg betang tu sed duma nilan.

25 Tinelesan nilan su kemetuuran metendeng ri sed Diwata neg balus; sinimba bu' minibeli ilan se ngag binaal ned Diwata bu' gena' sung migbaal ne giin sud Diwata mismu, ne gembaya' siya'en se genda'i gekteben! Metuman siya.

26 Bu' tendeng ay binaal nilan nini, pisaddan ilan ned Diwata tu seng mekepepiid ne nga gayak. Isan gani' su nga dlibun nda' pegunut

---

✧ **1:21 1.21:** Efeso 4.17-18. ✧ **1:23 1.23:** Deuteronomio 4.16-18.

ri seng mi'enaran nek pekighilawas pebiyan se gena' mi'enaran neg baalen.

²⁷ Maa' run rema su nga dlai, nda' ilan na pekighilawas ri se nga dlibun, bu' ndi' ri sek sama ne dlai nilan tendeng seng melebiyan ne gayak ri sek salasala. Su nga dlai migunay sek pegbaal neng mekepepiid ne ngak terbahu, aas mi'angken nilan suk silut ne gembaya' ri senilan tendeng ri sek pegbaal nilan neng melaat.

²⁸ Bu' tendeng ay su nga getaw nda' pegilala ri se nga gena'ena' nilan seng metuud nek sinuunan metendeng ri sed Diwata, pisaddan ilan na ma'aray ned Diwata riin seng melaat ne nga gena'ena' arun baalen nilan su ngag betang ne ndi' mbaya' nilan baalen.

²⁹ Mipenu' ilan se dlaun ne nga kelasi seng melaat ne gayak, seng melaat ne kina'iya, se kerelaw, bu' seg bisyu; mipenu' ilan se kesinaku, sek pekpatay, sek pegbunu', sek pekpenlimbung, bu' sek pegena'ena' neng melaat neg baalen nilan ri sek samaataw nilan. Menlibak ilan,

³⁰ bu' mementalu' ilan neng melaat ri sek samaataw nilan; midlegemet ilan ri sed Diwata, mektetampela'ay ilan, mesaya'saya' ilan, melipetaasen ilan; membemaal ilan neng melaat, bu' mesungal ilan ri se ngang megulang nilan;

³¹ nga genda'i kunsinsiya nilan, ndi' ilan tumuman ri se ngak saad nilan, bu' ndi' ilan mekpe'ita' ne kepiya awas dlelaat para se ngad duma.

³² Mikesuun ilan nek sumala' se kesugu'an ned Diwata ne su nga getaw neng midleketubu' seng maa' nini nek pebiyan mbaya' se kemetain. Tumu', gena' na run mikpeddayun ilan sek

pegbaal runi ngag betang keni ma'ad inulikseg pa nilan su ngad дума sek pegbaal rema run nini.

2

Gukum ned Diwata

¹ ✧ Na, dya'a nek sambat'u, megukum'a ba tu se ngad дума? Nda'iruni gempemelibad mu, isan ta'a pa ne getaw. Ay sek pegukum mu tu se ngad дума, me'angken mu rema suk sama ne gukum neg binaal mu tu se ngad дума.

² Misuunan ta ne sud Diwata ginsaktu sek pegukumen tu se nga getaw neng migbaal se ngag betang neng maa' nini.

³ Bu' dya'a, sambat'u, migbaal'a mismu se ngag betang ketu ne ginukum mu tu se ngad дума. Migena'ena'a ba neng mekeliyaw'a sek pegukum ned Diwata?

⁴ Awas ali' bu' para seni'a, nda'ik paluun su gembagel ne kepiyaan, suk pekeme'inentusenen, bu' suk pekemelipebeba'enen. Siguru gaid neng misuunan mu ne sud Diwata mpiya tendeng ay minantu giin megunut ri seni'a sek peddiksi'.

⁵ Ma'ad tendeng ay metegasi gulu mu, aas dya'a ra mismu sung migbaal se gegulingen mu nek silut ne dlabi pa ne gembagel se Gendaw nek pe'ita' ned Diwata su dlangeten bu' baalenen sung metareng nek pegukum.

⁶ ✧ Ay gentiyan ned Diwata suk salasala senita sumala' seng mibaal ta.

✧ **2:1 2.1:** San Mateo 7.1; San Lucas 6.37. ✧ **2:6 2.6:** Ngak Salmo 62.12; Ngak Pementelu'en 24.12.

⁷ Sud duma ne nga getaw mikpeddayun sek pegbaal neng melengas, bu' minengaw para sek peksaya', sek pesiddengeg, bu' se ketubu' ne genda'iruni kemetain; begayan ilan ned Diwata se ketubu' ne genda'iruni gekteben.

⁸ Ma'ad se dlain neg bahin, duuni nga getaw neng merelaw bu' mighbibay landuni kemetuuran arun sek peksunud sek pegbaal sek sayep; linengetan sud Diwata ri senilan bu' ukuman ilan.

⁹ Duunik pegantus bu' kegeel para se dlaun neng melaat, guna para se ngag Judeo bu' para se nga gena' Judeo rema.

¹⁰ Ma'ad begayan ned Diwata nek peksaya', nek pesiddengeg, bu' ne kelinaw para se dlaun neng migbaal neng melengas, guna tu se ngag Judeo bu' tu se nga gena' Judeo rema.

¹¹ ✧ Ay megukum sud Diwata se kada sala pebiyan sek sama nek sukuran.

¹² Nda' meruma ri se Kesugu'an ni Moses su nga gena' Judeo; mikesala' ilan bu' silutan ma'ad gena' pisingkal ri se Kesugu'an. Su ngag Judeo duuni Kesugu'an; mikesala' ilan bu' ukuman pebiyan se Kesugu'an.

¹³ Ay gena' pebiyan sek pekpenginengeg ri se Kesugu'an ne su nga getaw mbaal neng metareng riin seng metungenga'an ned Diwata, bu' ndi' pebiyan sek pegbaal landuni ngak pimandu' ri se Kesugu'an.

¹⁴ Bu' su nga gena' Judeo genda'iruni Kesugu'an nilan; ma'ad seng migbaal ilan sumala' se ngak sinugu' ri se Kesugu'an, se ginegulingen nilan ne

ngak pengena'ena', kiin mibaal na ne kesugu'an para senilan.

¹⁵ Suk pemetasan nilan mikpe'ita' ne suk sinugu' se Kesugu'an mibetang ri se nga gena'ena' nilan. Su nga kunsinsiya nilan mikpeme-tuud rema ne keni metuud tendeng ay su nga gena'ena' nilan taang run meksupak ri senilan bu' taang run medlaban ri senilan.

¹⁶ Sumala' se Gempiya ne Gesuyen neg winaliu, giin nini sung mehitabu' se Gendaw ne sud Diwata, pebiyan riin ni Jesus Christ megukum seng mi'edlud ne ngak pigena'ena' ne dlaunan.

Su ngag Judeo bu' su Kesugu'an

¹⁷ Ma'ad dya'a, landun ma para seni'a? Mik-talu' ne dya'a Judeo; miksalig'a ri se Kesugu'an bu' minghambug metendeng ri sed Diwata;

¹⁸ misuunan mu bu' landuni dliyagan ned Diwata neg baalen mu, bu' mketu'un'a buwat se Kesugu'an sek pekpemili' landuni ginsaktu;

¹⁹ mikesigurua ne dya'a su gunut para se ngag buta, delaag para se ngad diin seng mereleman,

²⁰ mememandu' tu se ngag buralburalen, bu' mentetendu' tu se genda'irunik sinuunaan. Mikesuun'a ned diin se Kesugu'an su ketibuukan nek sinuunan bu' kemetuuran.

²¹ Tinendu'an mu su ngad duma—tuma ma ndi' mu tendu'ani gegulingen mu? Migwalia, “Ndi' meddaaw”—ma'ad meddaaw'a ba rekay?

²² Miktalua, “Ndi' menapaw”—ma'ad menapaw'a ba rekay? Liniyawan mu ma sakan su ngad diwatadiwata—ma'ad sumeled'a ba ri se

ngak Templo bu' peddaawen mu su ngag betang ritu?

²³ Minghambug'a ned diin seni'a su kesugu'an ned Diwata—ma'ad pekpiiren mu ba rekay sud Diwata pebiyan sek peksupak ri se kesugu'aan?

²⁴ ✧ Ay miktalu' su kesulatan, “Tendeng ri seniyu ne ngag Judeo, mimentalu' neng melaat su nga gena' Judeo riin sed Diwata.”

²⁵ Bu' tumanen mu su Kesugu'an, suk peketinuli' mu duunik paluun; ma'ad bu' supaken mu su Kesugu'an maneg pa ne genda'a na ma'aray peketpetuli'.

²⁶ Bu' su gena' Judeo, ne gena' tinuli' miktuman ri se ngak sinugu' se Kesugu'an, siguru gaid ne sud Diwata megilala ri seniin neng maa' nek tinuli'.

²⁷ Aas, gamu ne ngag Judeo, ukuman ne nga gena' Judeo tendeng ay sinupak niyu su Kesugu'an, isan pesi' duuni Kesugu'an niyu bu' tinuli' amu; ma'ad gilana miktuman se Kesugu'an, isan pesi' gena' ilan ne ngak tinuli'.

²⁸ Dluwat se dlaunan, ta' ma rayun sung metuud neg Judeo bu' sung metuud nek tinuli'? Gena' su getaw neng maa' seg Judeo ri se gawi'en bu' tinuli' riin seg bahin se dlawas na run.

²⁹ ✧ Tumu', sung metuud neg Judeo giin su getaw ne suk pengena'ena'en inilelaan neng misakup ri Gispiritu ned Diwata bu' gena' tendeng ay mituli' giin sumala' ri se Kesugu'an. Su getaw neng maa' niin mekerawat nek peksaya' buwat sed Diwata, gena' buwat se nga getaw.

✧ **2:24 2.24:** Isaias 52.5 (LXX). ✧ **2:29 2.29:** Deuteronomio 30.6.

3

¹ Landun ma rayun sug bintaha' nu ngag Judeo tu se nga gena' Judeo? Awas duun baik paluun suk peksunud sek sirimunya sek peketinuli'?

² Duun! Guna, sinalig nud Diwata sung minsahiin tu se ngag Judeo.

³ Ma'ad lama run bu' sud duma ri senilan gena' melituuren? Migulugan ba ini ne sud Diwata gena' rema melituuren?

⁴ ☆ Gena' gaid! Mekpebilin neng melituuren sud Diwata, isan pesi' belusen su dlaun ne getaw. Sumala' ri se kesulatan,

“Su ginasuy mu mpemetuuran neng metuud; bu' meddaag'a ri se kasu mu, se gukuman'a.”

⁵ Ma'ad lama run bu' sung mibaal ta nek sayep mikpe'ita' se kelaru gupiya ne sud Diwata migbaal se ginsaktu? Meketalu' ita ba neng misayep sud Diwata sek peksiluten ri senita? (Keni su kanunay nek saaken ne nga getaw.)

⁶ Ndi' gaid! Ay bu' gena' metareng sud Diwata, pegendunen ma sek pegukum su nga getaw rini seg benwa?

⁷ Ma'ad bu' suk pegbalus'u mekepesiddenggeg tumu' ri sed Diwata pebiyan sek pekpekelaru gupiya se kemetuuraan, tuma ma ukumanu pa gisip mekesesala'?

⁸ Tuma ma ndi' ita ma mektalu', “Megbaal ita neng melaaten arun mateng su gempiya?” Duma miktampela' ri senaan pebiyan sek pekpengaleg neng miktalu'u runi ngag betang keni! Silutan ilan gaid se gembaya' ri senilan.

☆ **3:4 3.4:** Ngak Salmo 51.4 (LXX).

Nda'iruni Getaw neng Metareng

⁹ Na, landun ma rayun? Gita ne ngag Judeo mpiya ita ba kampuun sinangkali' ri se nga gena' Judeo? Gena' gaid! Sumala' sek tinalu'u na su ngag Judeo bu' su nga gena' Judeo meksama neng miriyalem ri se ga'em nek sala'.

¹⁰ ✧ Sumala' ri se Kesulatan:

“Nda'irun gairi getaw neng metareng,

¹¹ nda'iruning mikesabut,
awas miksimba ri sed Diwata.

¹² Su dlaunen tinumeliyud buwat sed Diwata;
bu' mikpekesala' ilan;
nda'irunik sala neng migbaal bu' landuning
metareng, nda'irun gaid isan sala.

¹³ ✧ Su ngak pekpenuntul nilan mekepatay;
ginamit nilan sud dila' nilan sek pegbalus,
bu' minggawas ri se ngad demumug nilan su
ngang melala nek talu';

¹⁴ ✧ bu' sug baba' nilan mipenu' seng
melebiyan nek pekpenuklad.

¹⁵ ✧ Mesayun ri senilan suk pekpegeel bu'
pekpatay;

¹⁶ pedlaatan bu' pe'entusen nilan su nga
getaw isan ta' ilan pagaw.

¹⁷ Ndi' ilan metau pegendun run sek pedleke-
tubu' ri se kelinaw,

¹⁸ ✧ awas meketu'un sek pektamed ri sed
Diwata.”

✧ **3:10 3.10-12:** Ngak Salmo 14.1-3 (LXX); Ngak Salmo 53.1-3 (LXX). ✧ **3:13 3.13:** **a** Ngak Salmo 5.9 (LXX); **b** Ngak Salmo 140.3. ✧ **3:14 3.14:** Ngak Salmo 10.7 (LXX). ✧ **3:15 3.15-17:** Isaias 59.7-8. ✧ **3:18 3.18:** Ngak Salmo 36.1.

19 Na, mikesuun ita ne su dlaun nek sinugu' ri se Kesugu'an para ma'aray tu se ngang misakup ri se Kesugu'an, arun mpelali suk pekpemalaw ne getaw; bu' arun, meruma sek pegukum ned Diwata su dlaun ne getaw ri seg benwa.

20 ☆ Ay nda'iruni gempemetareng ri sek pengeleng ned Diwata pebiyan sek pektuman se Kesugu'an; sung mehimu ma'aray se Kesugu'an giin suk keppe'ilala ne gita mikesala'.

Pegendun run sek Pekkemetareng ned Diwata su nga Getaw

21 Ma'ad nemuun pirayag na ned Diwata suk pebiyanen sek pekpemetareng ri se nga getaw bu' keni gena' pebiyan se kesugu'an isan pime-tuuran ini se Kesugu'an ni Moses bu' se ngak propeta.

22 ☆ Pimetareng ned Diwata su nga getaw pebiyan sek pektu'u nilan riin ni Jesus Christ. Binaal ini ned Diwata se dlaun neng miktuu riin ni Christ, ay meksama ma su dlaun ne nga getaw.

23 Ay mikesala' su dlaun ne nga getaw bu' mipelayu' ri sed Diwata ne giin sung mekeluwas ri senilan.

24 Ma'ad pebiyan se genda'ig bayad ne kepiya ned Diwata, dinawaten su dlaun ne nga getaw ri seniin pebiyan riin ni Christ Jesus, neng medluwas ri senilan.

25-26 Binegay giin ned Diwata, arun pebiyan se dugu'en mbaal giin ne getaran ne su ngak sala' ne nga getaw mpasaylu pebiyan ri sek pektu'u nilan ri seniin. Binaal ini ned Diwata

---

☆ **3:20 3.20:** Ngak Salmo 143.2; Galacia 2.16. ☆ **3:22 3.22:** Galacia 2.16.

arun sek pekpe'ita' ne giin metareng. Nud diin melipebeba'en giin bu' nda'en pengebetay run su ngak sala' ne nga getaw; ma'ad nemuun inebeten na su ngak sala' nilan arun sek pekpe'ita' ne giin metareng, bu' baalenen neng metareng su dlaun neng mektu'u riin ni Jesus.

²⁷ Aas lama run rayuni gempenghambug ta? Nda'irun! Bu' landun mai keterengan para run nini? Tendeng ba ay miktuman ita se Kesugu'an? Gena', ma'ad ay miktu'u ita.

²⁸ Ay miktu'u ita ne su getaw baalen neng metareng ned Diwata pebiyan sek pektu'u, bu' gena' sek pektuman ri se Kesugu'an.

²⁹ Awas sud Diwata, Diwata ba ma'aray giin se ngag Judeo? Gena' ba Diwata ma rema giin se nga gena' Judeo? Metuud, Diwata rema giin nilan.

³⁰ ✧ Sud Diwata sala ra, bu' pemetarengen su ngag Judeo nek pisingkal sek pektu'u nilan, bu' pemetarengen su nga gena' Judeo pebiyan ri sek pektu'u nilan.

³¹ Migulugan ba ini neg binibay ta su Kesugu'an tendeng sek pektu'u? Nda', nda' lai; tumu' linigen ta su Kesugu'an.

4

Su Dlendasan ni Abraham

¹ Landun ma rayuning metalu' ta metendeng ri ni Abraham ne gepu'an ta ne ngag Judeo? Landuning misegaraan?

✧ **3:30 3.30:** Deuteronomio 6.4; Galacia 3.20.

² Bu' pimetareng pa giin ned Diwata pebiyan se ngag betang neng mibaalen, duun siyai gempesigarbuun ma'ad gena' ri seng metungenga'an ned Diwata.

³ ☆ Ay su Kesulatan miktalu', "Dinawat ned Diwata si Abraham tendeng ay si Abraham mikt'u ri seniin."

⁴ Su getaw neng mikterbahu mekerawat ne ngak su'ul, ma'ad su ngak su'ul gena' ilelaan neg begay ay pitugesaan ma ini.

⁵ Ma'ad para se getaw ne genda' peksalig ri se ngak terbahuun tumu' mikt'u ri sed Diwata neng migilala seng mekesesala' ne nda' mekesala', ilelaan giin neng metareng tendeng sek pektu'uun.

⁶ Giin nini suk tinalu' ni David sek pektuntulen se dleliyag neg betiken ne getaw ned dinawat ned Diwata gena' tendeng se isan landun ne ngang miterbahuun:

⁷ ☆ "Pedleliyagen gaid su nga getaw ne su ngak sayep nilan pinasaylu na, bu' suk sala' nilan dinala' na!

⁸ Pedleliyagen gaid su getaw ne suk sala'en nda' na isipay ne Ginu'u!"

⁹ Dleliyag ketu nek tinalu' ni David, para ba se ngang miksunud sek sirimunyas sek peketinuli' na run rekay? Gena'! Tumu' para rema tu se nga gena' tinuli'. Ay sek tinalu' nami neg buwat se kesulatan, "Mikt'u si Abraham ri sed Diwata, bu' tendeng sek pektu'uun, mipuli' sung melengas neg rilasyunen ri sed Diwata."

☆ **4:3 4:3:** Su Getaran se Dlaunan 15.6; Galacia 3.6. ☆ **4:7 4.7-8:** Ngak Salmo 32.1-2.

10 Nanu ma ini mihitabu'? Se genda' pa ba metuli' si Abraham awas seng mituli' na giin? Mihitabu' ini se genda' pa giin metuli', gena' seng mituli' na giin.

11 ✧ Ay tinuli' giin dluwatan mektu'u ri sed Diwata, bu' suk peketinuli'en giini gilelaan neng mikpe'ita' ne tendeng sek pektu'uun, sud Diwata dinumawat ri seniin gisip metareng isan nda' pa giin tuli'ay. Aas si Abraham giin su gispirituhanen ne gama' tu se dlaun neng mektu'u ri sed Diwata, bu' dinawat ilan gisip metareng isan nda' ilan pa metuli'.

12 Giin rema su gama' nu ngak tinuli', gena' na run ay mituli' ilan, bu' ndi' midleketubu' ilan maa' sek pektu'u nu gama' ta ne si Abraham se genda' pa giin metuli'.

Mirawat suk Saad ned Diwata Pebiyan sek Pektu'u

13 ✧ Miksaad sud Diwata riin ni Abraham bu' tu se nga gesalaan neg begain ri senilan sug benwa. Binaalen itu, gena' tendeng ay tinuman ni Abraham su Kesugu'an, ma'ad tendeng ay miktumu' giin bu' dinawat ned Diwata gisip metareng.

14 ✧ Ay bu' su ngak saad ned Diwata binegay tu se nga getaw neng miktuman ri se Kesugu'an, suk pektu'u nda' rayuni gulugaan bu' suk saad ned Diwata nda'irunik paluun.

15 Su Kesugu'an miguwit ne dlanget ned Diwata, ma'ad bu' nda'iruni kesugu'an, nda'irunik pedlapas ri se kesugu'an.

✧ 4:11 4.11: Su Getaran se Dlaunan 17.10. ✧ 4:13 4.13: Su Getaran se Dlaunan 17.4-6; 22.17-18; Galacia 3.29. ✧ 4:14 4.14: Galacia 3.18.

16 ✧ Aas suk saad pisingkal ri sek pektu'u arun me'angken ini gisip begay ned Diwata para se dlaun ne gesalan ni Abraham—gena' na run ri senilan neng miktuman ri se Kesugu'an, bu' ndi' tu seng miktumu rema maa' seg binaal ni Abraham. Ay si Abraham giin su gispirituhanen ne gama' se dlaunan ta;

17 ✧ sumala' sek tinalu' ri se kesulatan, “Binaal'u dya'a ne gama' se dlaun ne nga getaw se ngang nasud.” Aas suk saad melengas ri sek pungenleng ned Diwata nek tinu'uan ni Abraham—sud Diwata neng mikpetubu' puli' se ngang mimatay bu' su ngak pemandu'en migbaal se ngag betang ne genda' pa nud diin.

18 ✧ Si Abraham miktumu bu' midderama isan nda'iruni keterangan neng medderama, aas mibaal ne “gama' se dlaun ne nga getaw seng melaun ne ngang nasud.” Sumala' sek tinalu' ri se kesulatan, “Su nga gesalan mu maa' kelaun se ngag bituun.”

19 ✧ Megaud na mengmegatus tauni giddaren; ma'ad suk pektu'uun nda' meluya seng migena'ena' giin metendeng ri se dlawasen, ne dlegulang na giin bu' ndi' mekegbata' pa, awas seng metuud, si Sarah gendi' na mekengembata'.

20 Nda' giin merela'ay nek pektu'u awas meduwa'ruwa' sek saad ned Diwata, suk pektu'uun migbegay ri seniin nek sekeg bu' miksaya' giin tu sed Diwata.

21 Ay misiguruun gaid neng mekegbaal sud

✧ 4:16 4.16: Galacia 3.7. ✧ 4:17 4.17: Su Getaran se Dlaunan 17.5. ✧ 4:18 4.18: Su Getaran se Dlaunan 15.5. ✧ 4:19 4.19: Su Getaran se Dlaunan 17.17.

Diwata sek pegbaal landunik sinaaren.

²² Giin itu su keterangan tuma ma si Abraham, pebiyan sek pektu'u, "Dinawat ned Diwata gisip metareng."

²³ Su ngak talu', "Dinawat giin gisip metareng" nda' sulatay para seniin na run.

²⁴ Sinulat ini para rema senita ned duwaten gisip metareng, ay mikt'u ita ma ri seniin neng mikpetubu' puli' riin ni Jesus ne Ginu'u ta.

²⁵ ☆ Tendeng se ngak sala' ta, piniyal giin arun petain bu' pitubu' giin puli' arun baalenen ita neng metareng duma sed Diwata.

5

Pimetareng ita ned Diwata

¹ Na, pebiyan sek pektu'u, mibaal ita neng merawat tu sed Diwata. Bu' nemuun, selamat tu se Ginu'u ta ne si Jesus Christ, duun nai kelinaw ta ri sed Diwata.

² Bu' pebiyan rema sek pektu'u, inuwiten ita tu se genda'ig bayad ne kepiya ned Diwata nek pidleketubu'an ta nemuun. Aas mekepesigarbu ita sek pedderama neng mekebahin ita gaid sed dengeg ned Diwata.

³ Bu' gena' na run nini, ma'ad mekedleliyag ita rema riin se ngak pegantus ta, ay mikesuun ita ma ne su ngak pegantus meketendu' ri senita neng mengme'inentusen.

⁴ Suk pekeme'inentusen ta mekepedleliyag ri sed Diwata, bu' su dleliyagen migbegay ri senita nek pedderama.

☆ **4:25 4.25:** Isaias 53.4-5.

⁵ Pedderama keni ndi' mekepalunggaw ri senita. Dlaunen keni mihitabu' tendeng ay sud Diwata migbegay ri senita se Gispiritu Santu, nek pibatiken ri senita su gembagel nek petail ned Diwata.

⁶ Ay sek panahun ne genda' pai gemaal ta, minatay si Christ para se ngang mekesesala' sek panahun nek pinili' ned Diwata.

⁷ Melised pegena'ena'en para se getaw sung meksipatay para seng metareng ne getaw. Ali' bu' duuning meksipatay para se gempiya ne getaw.

⁸ Ma'ad pi'ita' gupiya ned Diwata suk pekpetailen riin senita, ay saanay mekesesala' ita pa, miksipatay si Christ para senita.

⁹ Pebiyan sed dugu'en pimetareng ita na nemuun duma sed Diwata; labi pa rayun, ne dluwasenen ita buwat se dlanget ned Diwata!

¹⁰ Nga kuntra ita ned Diwata, ma'ad mipeneguli' ita ri seniin pebiyan ri se kemetain neg Bata'en. Nemuun neng mipeneguli' ita na ri sed Diwata, labi pa ne dluwasenen ita pebiyan ri se ketubu' ni Christ!

¹¹ Ma'ad gena' daal na run itu; pidleliyag ita rema tendeng seg binaal ned Diwata pebiyan se Ginu'u ta ne si Jesus Christ, neng mikepeneguli' ri senita tu sed Diwata.

Si Adan bu' si Christ

¹² ✧ Minateng seg benwa suk sala' pebiyan sek sala ne getaw, bu' suk sala'en miguwit ne kemetain. Aas midlelaup su kemetain tu se dlaun

ne nga getaw tendeng ay mikesala' ma su dlaun ne nga getaw.

¹³ Duun naik sala' rini seg benwa se genda' pa begay su Kesugu'an; ma'ad se genda' pai kesugu'an, suk sala' nilan nda' isipay seng mike-lapas ilan se kesugu'an.

¹⁴ Ma'ad buwat sek panahun ni Adan tampan sek panahun ni Moses, su kemetain midlege-seg se dlaun ne nga getaw, isan tu se genda' mekesala' maa' sek pekpekesala' ni Adan sek pedlapasen sek sugu' ned Diwata.

Si Adan giin su dlerawan sek sala ne getaw neng mateng.

¹⁵ Ma'ad duwa' keni gena' meksama tendeng ay sug begay ned Diwata gena' maa' sek sala' ni Adan. Metuud melauning mimatay tendeng sek sala' sek sala ne getaw ketu. Ma'ad su kepiya ned Diwata labaw pa, bu' sug begay ned Diwata me'angkén se dlaun ne nga getaw pebiyan se kepiya sek sala ne getaw, ne si Jesus Christ.

¹⁶ Bu' duuni kelainan seg begay ned Diwata bu' suk sala' nuk sala ne getaw. Dluwat mekesala' suk sala ne getaw, inukuman giin ned Diwata nek sela'an; ma'ad dluwat mekpekesala' sung melaun ne nga getaw, binegay ned Diwata sug begain arun su nga getaw gena' na nek sela'an.

¹⁷ Ay bu' sek pekpekesala' sek sala ne getaw midlegeseg su kemetain pebiyan sek sala ne getaw ketu. Gembagel pa kampuun su kelebu'an neng mibaal nuk sala ne getaw ne si Jesus Christ! Su dlaun ne nga getaw mikerawat se gembagel ne kepiya ned Diwata bu' dinawaten ilan tendeng ri ni Jesus. Bu' aas medleketubu'

ilan bu' medlegeseg maa' ne nga gari'.

¹⁸ Aas tendeng ay mikesala' ma suk sala ne getaw, misilutan rayun su dlaun ne nga getaw. Ma'ad tendeng seng melengas neg binaal ni Christ, dinawat ilan ned Diwata bu' binegayan ilan ne ketubu'.

¹⁹ Ay su dlaun ne nga getaw mibaal neng mekesesala' ne kelebu'an sek pekemelisupaken sek sala ne getaw, seng maa' run nek pebiyan, pemetarengen ilan ned Diwata gisip kelebu'an sek pekemetinumanen sek sala ne getaw.

²⁰ Binegay su Kesugu'an arun meddugang suk pegbaal nek sayep; ma'ad seng middugang suk sala', labaw pa middugang su genda'ig bayad ne kepiya ned Diwata.

²¹ Aas isan midlegeseg suk sala' pebiyan ri se kemetain, midlegeseg rema su kepiya ned Diwata pebiyan sek pekemetareng neng megunut ri senita tu se ketubu' ne genda'iruni gekteben pebiyan riin ni Jesus Christ ne Ginu'u ta.

6

Minatay Ita sek Sala' ma'ad Mitubu' Ita pebiyan sek Pekesabuuk riin ni Christ

¹ Aas landun ma rayuning metalu' ta? Mekpeddayun ita ba sek pekpekesala' arun meddugang su genda'ig bayad ne kepiya ned Diwata?

² Gena' gaid! Ay metendeng sek pekpekesala' minatay ita na, aas pekendunen ta pema sek pekpeddayun sek pedleketubu' ri sek sala'?

³ Mikesuun amu ne sek pegbendyag ri senita misalabuuk ita riin ni Christ Jesus, aas misalabuuk ita duma ri se kemetainen.

⁴ ✧ Pebiyan sek pegbendyag ri senita, linebeng ita duma seniin bu' mikaambit ri se kemetainen, arun maa' ni Christ nek pitubu' puli' pebiyan seng meketetingala ne ga'em ne Gama', aas gita rema medleketubu' ri seg begu ne ketubu'.

⁵ Ay bu' misalabuuk ita ri seniin duma se kemetainen, seng maa' run nek pebiyan, mesalabuuk ita rema ri seniin bu' petubu'en ita puli' maa' sek peketubu'en puli'.

⁶ Bu' mikesuun ita ne sud daan ta nek pekeetaw linansang na tu se krus duma ni Christ arun megeba' su ga'em se gegulingen nek pekpekesala', bu' ndi' ita na me'ulipen ri sek sala'.

⁷ Ay seng matay ita, mikeliyaw ita na buwat se ga'em nek sala'.

⁸ Tendeng ay minatay ita duma ni Christ, mikt'u'u ita neng metubu' ita rema duma ri seniin.

⁹ Ay misuunan ta ne si Christ pitubu' puli' buwat se kemetain bu' ndi' na gaid giin matay puli', bu' nda' nai ga'em su kemetain ri seniin.

¹⁰ Bu' tendeng ay minatay giin, ndi' na medlega'em ri seniin suk sala'; bu' nemuun midleketubu' giin riin sek pekesalabuuk duma sed Diwata.

¹¹ Seng maa' run rema nek pebiyan, pegena'ena' niyu su gegulingen niyu neng maa' neng minatay metendeng ri sek sala', ma'ad

---

✧ 6:4 6.4: Colosas 2.12.

midleketubu' neng misalabuuk duma sed Diwata pebiyan riin ni Christ Jesus.

¹² Aas ndi' niyu na pe'esegay suk sala' ri se nga dlawas niyu ned duuni kemetainen, arun ndi' amu mektuman ri se gegulingen niyu ne nga gayak.

¹³ Awas kina'enlan ndi' rema niyu piyal su isan landun neg bahin se dlawas niyu arun gemiten para seng melaat ne nga ketuyu'an. Tumu', piyal niyu ri sed Diwata su gegulingen niyu maa' ne ngang minatay na ma'ad pitubu' puli', bu' piyal niyu suk tibuuk nek pekeetaw niyu tu seniin arun gemiten se nga ketuyu'an neng metareng.

¹⁴ Ay kina'enlan suk sala' ndi' na mbaal ne gegalen niyu; ay nda' amu pedleketubu' neng miriyalem ri se kesugu'an ma'ad miriyalem ri se kepiya ned Diwata.

Nga Gulipen sek Pekemetareng

¹⁵ Na, landun ma rayun? Mekpekesala' ita ba tendeng ay nda' ita meriyalem ri se kesugu'an bu' ndi' miriyalem ri se genda'ig bayad ne kepiya ned Diwata? Ndi' gaid!

¹⁶ Sek pekemetuud misuunan niyu ne seng mikpe'ulipen amu arun sek pektuman se isan ta', gamu gulipen se gegalen nek tinuman niyu, isan ri sek sala' neng medlekelebu'an se kemetain, awas sek pekemetinumanen neng medlekelebu'an sek pekemetareng duma sed Diwata.

¹⁷ Ma'ad salamet ri sed Diwata! Isan gamu nud diin mi'ulipen ri sek sala', tinuman niyu gaid

gupiya su nga kemetuuran neng me'ita' ri sek penendu'an neng mirawat niyu.

¹⁸ Linuwas amu buwat sek sala' bu' mibaal ne gulipen sek pekemetareng.

¹⁹ Ginamit'u su dlendasan metendeng se gegalen bu' gulipen arun melemu niyu mesabut bu' landunik tinalu'u. Nud diin mikpe'ulipen amu sek pegbaal se ngang mikeleses nek sala' bu' pekemelaat para seng melaat ne nga ketuyu'an. Seng maa' run nek pebiyan nemuun mikpe'ulipen amu para sek pegbaal neng metareng bu' para seg bala'an ne nga ketuyu'an.

²⁰ Se nga gulipen amu pa nek sala', gena' amu gulipen sek pekemetareng.

²¹ Aas landun mai ginansiya niyu sek pegbaal se ngag betang neng nemuun mpiid amu na run? Su kelebu'an se ngag betang ketu giin su kemetain!

²² Ma'ad nemuun miluwas amu na buwat sek sala' bu' nga gulipen amu na ned Diwata. Su ginansiya niyu giin su ketubu' neg bala'an bu' medlekelebu'an se ketubu' ne genda'iruni gekteben.

²³ Ay sug bayad sek pekpekesala' giin su kemetain; ma'ad sug begay ned Diwata giin su ketubu' ne genda'iruni gekteben ned diin ni Christ Jesus ne Ginu'u ta.

7

Su Dlendasan sek Pedderuma

¹ Sek pekemetuud mesabut niyu landunik telu'en'u, nga kepeteran'u, tendeng ay su dlaun niyu mikesuun metendeng se kesugu'an. Su

kesugu'an midlegeseg ri se nga getaw sinegay tetubu' ilan pa.

² Penenggi', su dlibun nek suway mpedlegesegan neg banaan sumala' se kesugu'an saanay miktetubu' pa sug banaan. Ma'ad bu' matay na sug banaan mikeliyaw na giin buwat se kesugu'an.

³ Aas bu' tumipung giin ri se dlain ne dlai saanay tetubu' pa sug banaan, ingelanan giin neng menenapaw; ma'ad bu' matay na sug banaan mikeliyaw na giin bu' nda' na giin mekepenapaw bu' memana ne dlain ne dlai.

⁴ Aas gamu rema, ne nga kepeteran'u, metendeng se Kesugu'an, maa' amu na neng minatay tendeng ay kebahin amu se dlawas ni Christ; bu' nemuun misakup amu ri seniin neng mitubu' puli' buwat se kemetain arun megamit ita siya riin sek pekpenibeli ri sed Diwata.

⁵ Ay seng midleketubu' ita pa sumala' ri se kinilawan ne kina'iya, su gayak ned diin se dlawas ta miksamet tendeng se Kesugu'an ne giin sung migunut ri senita tu sek pekpekesala', bu' su dlaun neg binaal ta midlekelebu'an ri se kemetain.

⁶ Nemuun, tumu', mikegawas ita na buwat se Kesugu'an, ay minatay ita nema ri se Kesugu'an neng mikperisu ri senita nud diin. Ndi' ita na menibeli neng miriyalem sed daan ne kesugu'an nek sinulat, bu' ndi' riin seg begu ne ketubu' ned diin se Gispiritu.

Kesugu'an bu' Sala'

7 ✧ Na, landun ma rayuning metalu' ta? Sala' ba su Kesugu'an? Gena! Gani' bu' gena' pa tendeng se Kesugu'an, ndi'u mesuunan landunik sala'. Bu' nda' pa telu'ay se Kesugu'an, "Ndi'a megayak seng mi'angken ned duma," ndi'u siya mesuunan neng melaat su gayak ketu.

8 Ma'ad pebiyan se kesugu'an ketu, suk sala' mikehigayun sek pegbaal se dlaun ne kelasi se kinarelaw ne nga gayak ri senaan. Ay bu' nda' pai kesugu'an, nda'irun siyai ga'emen suk sala'.

9 Nud diin midleketubu'u ne genda'iruni kesugu'an; ma'ad seng minateng nai kesugu'an, maa' neng mitanud suk sala' riin se ketubu'u,

10 bu' minatayu. Bu' su kesugu'an neng migbegay ne ketubu' para senaan, migbegay ini ne kemetain.

11 ✧ Ay suk sala' mikehigayun, bu' pebiyan se Kesugu'an, midlimbung ini ri senaan bu' mikpatay.

12 Aas su Kesugu'an mismu bala'an bu' suk sugu' bala'an, ginsaktu, bu' melengas.

13 Ma'ad mikpesabut ba ini ne sung melengas giining mikepatay ri senaan? Gena! Suk sala' giining migbaal run nini; pebiyan sek pedlegamit seng melengas, suk sala' miguwit ne kemetain ri senaan arun sung metuud ne kina'iya nek sala' mpe'ita'. Aas, pebiyan sek sugu' mpe'ita' gupiya su dlabi ne kelaat nek sala'.

Sud Duwa' ne nga Kina'iya ne Getaw

✧ 7:7 7:7: Exodo 20.17; Deuteronomio 5.21. ✧ 7:11 7.11: Su Getaran se Dlaunan 3.13.

¹⁴ Misuunan ta ne su Kesugu'an buwat se gispiritu ned Diwata, ma'ad getawu neng mi'ulipen ri sek sala'.

¹⁵ ✧ Nda'u mekesabut seg binaal'u; ay ndi'u mbaal su dliyagan'u baalen, tumu', mbaal'u su ngag betang ne ginemetan'u.

¹⁶ Na, gatad seg binaal'u su gendi'u liyagan baalen, mikpe'ita' ini neng minuyunu ne su Kesugu'an ginsaktu.

¹⁷ Aas gena' gaid gaku'ing migbaal run nini, bu' ndi' suk sala' neng mikengel riin senaan.

¹⁸ Mikesuunu gaid ne genda'iruning melengas ned diin senaan—se kinilawan'u ne kina'iya. Ay isan duunik tinguha'u sek pegbaal neng melengas, ndi'u ini mbaal.

¹⁹ Ay nda'u baalay su gempiya ne dliyagan'u baalen; tumu', binaal'u sung melaaten ne gendi'u liyagan baalen.

²⁰ Ma'ad bu' baalen'u su gendi'u liyagan baalen, mikpesabut ini ne gena' gaku'ing migbaal run nini; tumu', suk sala' ned diin senaan.

²¹ Aas misuunan'u ne kesugu'an keni: isan liyagan'u megbaal neng melengas, sung melaaten na ma'ad tumu' sung mibaal'u.

²² Ay ri se gena'ena'u, pidleliyagu ri se kesugu'an ned Diwata.

²³ Ma'ad mi'ita'u rema su dlain nek sugu' neng mikterbahu riin se dlawas'u, suk sugu' ne kinumuntra, kuntra sek sugu' neng mi'uyunan ne gena'ena'u. Bu' miperisuu ri se kesugu'an metendeng sek sala' ned diin se dlawas'u.

✧ 7:15 7.15: Galacia 5.17.

24 Mekelelaatlelaatu ne getaw! Ta' maing medluwas ri senaan buwat se dlawas keni neng meguwit ri senaan tu se kemetain?

25 Salamat ri sed Diwata, neng migbaal run nini pebiyan ri se Ginu'u ta ne si Jesus Christ!

Aas, giin rayun nini su kebetang'u: minibeliu ri se kesugu'an ned Diwata riin na run se gena'ena'u saanay su kinilawan'u ne kina'iya minibeli ri se kesugu'an nek sala'.

8

Ketubu' ned diin se Gispiritu

1 Nda'irun naik silut nemuun para se ngang midleketubu' neng misalabuuk riin ni Jesus Christ.

2 Ay su kesugu'an ne Gispiritu neng migbegay ri senita ne ketubu' pebiyan sek pekesalabuuk riin ni Christ Jesus, midluwas ri senaan buwat se kesugu'an metendeng sek sala' bu' se kemetain.

3 Su genda' mbaal ne kesugu'an tendeng se kinilawan ne keluya, binaal ned Diwata. Inukumaan suk sala' riin se kinilawan ne kina'iya pebiyan sek peksugu' se gegulingenen neg Bata', neng mirini maa' se kinilawan ne kina'iya neng mekesesala' arun uwa'enen suk sala'.

4 Binaal ini ned Diwata arun su ginsaktu ne ngak pinengi ne kesugu'an metuman rini senita neng midleketubu' na sumala' se Gispiritu, bu' gena' sumala' ri se kinilawan ne kina'iya.

5 Ay sung midleketubu' sumala' se kinilawan nilan ne kina'iya migena'ena' kanunay se ngag betang ne kinilawan, maa' ra run rema sung

midleketubu' sumala' ri se Gispiritu, migena'ena' kanunay se ngag betang ne dliyagan ne Gispiritu.

⁶ Suk pige'eman ne kinilawan ne kina'iya medlekelebu'an se kemetain; suk pige'eman ne Gispiritu medlekelebu'an se ketubu' bu' kelinaw.

⁷ Aas kuntra ned Diwata su nga getaw ne kanunay migena'ena' se ngag betang ne kinilawan; ay ndi' ilan ma mektuman se kesugu'an ned Diwata bu' ndi' ilan gaid meketuman run nini.

⁸ Sung miktuman ri se kinilawan nilan ne kina'iya ndi' mekegbegay nek pedleliyag ri sed Diwata.

⁹ Ma'ad nda' amu na pedleketubu' sumala' ri seng mandu' ne kinilawan niyu ne kina'iya; tumu', midleketubu' amu sumala' seng mandu' ne Gispiritu, bu' metuud ma galing ne su Gispiritu ned Diwata mikengel riin seniyu. Su isan ta' ne genda'i Gispiritu ni Christ riin seniin gena' sakup ni Christ.

¹⁰ Ma'ad bu' si Christ mikengel riin seniyu, su Gispiritu giin su ketubu' para seniyu tendeng ay pimetareng amu ned Diwata, isan pesi' su nga dlawas niyu matay tendeng sek sala'.

¹¹ ☆ Bu' su Gispiritu ned Diwata, neng mikpetubu' puli' riin ni Jesus buwat se kemetain, mikengel riin seniyu, rayun giin neng mikpetubu' puli' riin ni Christ buwat se kemetain, megbegay rema ne ketubu' ri se nga dlawas niyu pebiyan se Gispirituun ned diin seniyu.

¹² Aas, nga kepeteran'u, duuni ketendanan ta, ma'ad gena' sek pedleketubu' sumala' ri se

---

☆ **8:11 8.11:** 1 Corinto 3.16.

kinilawan ne kina'iya ne dliyagan ta.

¹³ Ay bu' medleketubu' amu sumala' ri se kinilawan niyu ne kina'iya, matay amu gaid, ma'ad bu' pebiyan se Gispiritu, petain niyu su kinilawan neng melaat ne ngak terbahu, metubu' amu gaid.

¹⁴ Ay su dlaun ne ginunutan ne Gispiritu ned Diwata gembata' ned Diwata.

¹⁵ ✠✠ Ay su Gispiritu neg binegay ned Diwata ri seniyu ndi' megbaal ri seniyu ne nga gulipen neng mekepe'endek ri seniyu; tumu', su Gispiritu megbaal ri seniyu ne nga gembata' ned Diwata, bu' pebiyan se ga'em ne Gispiritu meketawag ita "Gama! Gama'u!"

¹⁶ Sumalabuuk su Gispiritu ned Diwata riin se gispiritu ta neng mekpemetuud ne gita ne nga gembata'en.

¹⁷ Tendeng ay gembata'en ita ma, me'angken ta su ngak pengumpiya nek tineganaan tu se nga getawaan, bu' me'angken ta rema дума ni Christ bu' landunik tinegana ned Diwata para seniin; ay bu' mekaambit ita se ngak pegantus ni Christ, mekaambit ita rema sek pekeddenggaan.

Su Kelengas ne Gempe'ita' mbuus ned Diwata ri Senita

¹⁸ Inilalau ne su ngak pegantus ta nemuun, ndi' gaid mpetanggi' se dlaun ne kelengas ne gemperayag mbuus ned Diwata ri senita.

¹⁹ Su dlaun neg binaal ned Diwata migelat дума sek taud ne gangut ne mperayag ned Diwata su nga gembata'en.

✠ **8:15 8.15-17:** Galacia 4.5-7. ✠ **8:15 8.15:** San Marcos 14.36; Galacia 4.6.

20 ✧ Ay inukuman su dlaun neg binaal ned Diwata ne genda'ik paluun, gena' tendeng se gegulingen nilan ne keliyag, bu' ndi' tendeng se keliyag ned Diwata. Tumu' duunik pedderama,

21 ay mateng suk panahun ne su dlaun neg binaal ned Diwata ndi' na melunut, tumu' mekaambit se ketingelaan ne kegewasan su nga gembata' ned Diwata.

22 Ay mikesuun ita ne tampan nemuun su dlaun neg binaal ned Diwata middegu duma se kegeel, maa' se kegeel sek pekpengembata'.

23 ✧ Ma'ad gena' na run su ngag binaal ned Diwata ned diin se kegeel bu' sek peddegu; isan rema gita, neg binegayan ne Gispiritu Santu ne giin su guna ne gasa neg binegay senita ned Diwata, middegu riin se gegulingen ta sinegay mikperateng ita ri sed Diwata ne mbaal ne nga gembata'en bu' megbegay ne kegewasan sek tibuuk nek pekeetaw ta.

24 Ay miluwas ita pebiyan sek pedderama; ma'ad bu' me'ita' ta na suk pidderama ta, gena' na inik pedderama. Ay ta' ma ri senita sung medderama se ngag betang neng mi'ita' ta na?

25 Ma'ad bu' meddrama ita se genda' ta me'ita', mekeperateng ita duma sek pekemelipel-ugbaken.

26 Seng maa' run nek pebiyan, su Gispiritu, megabang ri senita se nga keluya ta. Ay ndi' ita mekesuun pegendun ta run sek pegampu'; ma'ad su Gispiritu mismu megandyu' ri sed Diwata

---

✧ **8:20 8.20:** Su Getaran se Dlaunan 3.17-19. ✧ **8:23 8.23:** 2 Corinto 5.2-4.

para senita, duma se ngak peddegu ne gendi' me'asuy se ngak talu'.

²⁷ Bu' sud Diwata, neng mikesuun se ngak pusung ta, mikesuun bu' landunik pigena'ena ne Gispiritu, ay su Gispiritu megandyu' ri sed Diwata para se nga getawaan sumala' ri se keliyagen.

²⁸ Misuunan ta ne se dlaun ne ngag betang migbaal sud Diwata para se kepiyanan nu ngang mikpetail ri seniin, su ngak pimili'en para se ketuyu'aan.

²⁹ Su ngak pimili' na daan ned Diwata, linainen arun mbaal neng maa' seg Bata'en, arun sug Bata'en mbaal ne gulangbata' seng melaun ne ngang mektetu'u.

³⁰ Bu' su nga dlinain ned Diwata, pimili'en na daan nek tinawagen ne mbaal ne ngag bata'en; bu' su ngak tinawagen, pimetarengen duma se gegulingenen; bu' pi'ambiten sud dengegen tu senilan.

Suk Petail ned Diwata riin ni Christ Jesus

³¹ Landun ma rayuning metalu' ta se ngag betang keni? Bu' lumamig ri senita sud Diwata, ta' mai kumuntra ri senita?

³² Gena' gaid sud Diwata! Nda'en ngani' pekpinget sek pekpiyal sug Bata'en, tumu' binegain giin para se dlaunan ta! Binegain ri senita sug Bata'en—ndi' ba binegain rema ri senita su dlaun ne ngag betang?

³³ Ta' maing mengatu sek peksumbung se nga getaw nek pimili' ned Diwata? Sud Diwata

mismu giining migilala ri senilan ne gena' ilan nek sela'an!

³⁴ Duun baing mekegukum nek sela'an ilan? Nda'irun! Si Christ Jesus, giin sung miksipatay awas sung mitubu' puli' bu' ritu giin sed dapit dlintu ned Diwata neng migandyu' tu seniin para senita!

³⁵ Ta' maing mekepebuwag ri senita buwat sek pekpetail ni Christ? Su kesamuk ba, awas keliseran awas pedlutus awas gutem awas kepusus awas kepiligruwan awas kemetain?

³⁶ ✧ Sumala' ri se kesulitan,
"Tendeng ri seni'a, mimiligru ami ri se kemetain se dlaun nek panahun;

Maa' ami ne nga karniru nek sungu' na titi'en."

³⁷ Gena! Tumu', se dlaun ne ngag betang keni duuni kumplitu ne keddaagan ta pebiyan ri seniin neng mikpetail ri senita!

³⁸ Ay misiguruu ne genda'iruning mekepebuwag ri senita buwat sek pekpetailen: isan su kemetain awas su ketubu', awas su ngag anghel, awas su nga geseg neng minlegeseg ri se gawanawanan, isan suk penghitabu' nemuun awas se dlema' renlag,

³⁹ isan sud ditaas se gawanawanan awas sud diyalem neg benwa—nda'irun riin se dlaun neg binaal ned Diwata neng mekepebuwag ri senita buwat sek petail ned Diwata ned diin senita pebiyan riin ni Christ Jesus ne Ginu'u ta.

9

Sud Diwata bu' su ngak Pimili'en ne nga Getawan

¹ Metuud suk tinalu'u; sakupu ni Christ bu' nda'u pegbalus. Su kunsinsiyau, ne gine'eman se Gispiritu Santu, mikpemetuud rema ri senaan ne nda'u pegbalus

² seg binatangku sung melebihiyan ne kegu'ul bu' genda'ik pelali ne kegeel

³ para se nga getawan'u, nek samau Judeo! Para senilan, migangutu ne mbaalu nek tuklaren ned Diwata bu' mbuwag riin ni Christ.

⁴ ✧ Getawan ilan ned Diwata; binaalen ilan ne nga gembata'en bu' pi'ita'en suk pekege'emaan tu senilan; migbaal giin ne keligenan ri senilan bu' migbegay ne Kesugu'an tu senilan; duuning metuud nek peksimba nilan; mikerawat ilan ne ngak saad ned Diwata;

⁵ gesalan ilan nu ngang mibantug ne gepu'an nilan ne ngag Hebreo; bu' si Christ gisip getaw neng misakup ri sek sama nek tribu neg Judeo. Sud Diwata neng midlegeseg ri se dlaunan, siya'en siya se genda'i gekteben! Metuman siya.

⁶ Nda'u pektalu' neng mipalunggaw suk saad ned Diwata; ay gena' dlaun ne nga getaw Israel nga getawan ned Diwata.

⁷ ✧ Gena' rema su dlaun ne nga gesalan ni Abraham nga gembata' ned Diwata. Sud Diwata miktalu' tu se ni Abraham, "Su gesalan ma'ad ni Isaac giin su gilelaan ne gesalan mu."

⁸ Mikpesabut ini ne su nga gembata' neng mi'etaw ri se kinilawan nek pebiyan, gena' ne

---

✧ 9:4 9.4: Exodo 4.22. ✧ 9:7 9.7: Su Getaran se Dlaunan 21.12.

nga gembata' ned Diwata; tumu' su nga gembata' neng mi'etaw gisip kelebu'an sek saad ned Diwata, ginilala ilan ne ngang metuud ne nga gesalan.

9 ✧ Ay suk saad ned Diwata binaal seng maa' nini nek peketalu': "Se ginsaktu nek panahun, mpuli'u bu' si Sarah megbata' ne dlai."

10 Bu' gena' daal na run nini. Ay sud duwa' neg bata' ne dlai ni Rebecca sala rai gama'en, si Isaac ne gepu'an ta.

11 ✧ Ma'ad se genda' pa ngani' me'etaw su ngag bata', tinelu'an na ned Diwata si Rebecca, "Su gulangbata' menibeli ri se nguran."

12 Tinalu'en nini se genda' ilan pa me'etaw, se genda' ilan pa mekegbaal isan landunig betang neng melengas awas melaaten; aas suk pekpili' ned Diwata pisingkal ri sek pektawagen, bu' gena' seng mibaal nilan.

13 ✧ Sumala' ri se kesulatan, "Pinetail'u si Jacob, ma'ad ginemetan'u si Esau."

14 Landun ma rayuning metalu' ta? Gena' ba metareng sud Diwata? Gena' lai!

15 ✧ Ay miktalu' giin riin ni Moses, "Lelaatan'u su dliyagan'u lelaatan; petailen'u su dliyagan'u petailen."

16 Aas su dlaunen nda' mpesingkal se keliyag ne getaw awas sek terbahu bu' ndi' se dlelaat ned Diwata.

17 ✧ Ay miktalu' su kesulatan tu se gari' seg Ehipto, "Binaal'u dya'a ne gari' arun gemiten'u

---

✧ **9:9 9:9:** Su Getaran se Dlaunan 18.10. ✧ **9:11 9:11:** Su Getaran se Dlaunan 25.23. ✧ **9:13 9:13:** Malakias 1.2-3. ✧ **9:15 9:15:** Exodo 33.19. ✧ **9:17 9:17:** Exodo 9.16 (LXX).

dya'a sek pekpe'ita' se ga'em'u, bu' sek pedlelaup sed dengeg'u ri sek tibuuk neg benwa.”

¹⁸ Aas melelaat sud Diwata se isan ta' ne dliyagaan lelaatan, bu' petegasenen su gulu se isan ta' ne dliyagaan petegasen.

Su Dlanget bu' Dlelaat ned Diwata

¹⁹ Ma'ad sala ri seniyou mektalu' ri senaan, “Bu' maa' nini, lama pesela'en run ned Diwata su nga getaw? Ta' maing mekepegeng ri se keliyag ned Diwata?”

²⁰ ☆ Ma'ad ta'a ma, dya'a ne getaw neng meksembagsembag ri sed Diwata? Su gulen ndi' mekesaak tu se getaw neng migbaal run nini, “Tuma ma binaal mau neng maa' nini?”

²¹ Nda' bai ketenged neng menggegulen sek peddiyun seng melengket ne dlupa' sumala' se dliyagaan, bu' sek peddiyun sed duwa' ne kelasi ne nga gulen buwat sek sama neg bugel neng melengket ne dlupa'—suk sala para sek pinain nek pedlegamit bu' suk sala para sed yanu nek pedlegamit?

²² Maa' niin sug binaal ned Diwata. Liyagaan pe'ita' su dlangeten bu' pe'ilelaan su ga'emen. Ma'ad melipelugbaken giin gupiya riin sek pegantus se nga getaw nek pinlengetan run, neng mekpagaw na se kelaatan,

²³ arun mpe'ita' su gembagel ne kepiyaan tu se nga getaw ne dlinelaataan, ne ginendamaan na daan neng mekerawat sek pesiddengegen.

☆ **9:20 9:20:** Isaias 29.16.

24 Ay gita su nga getaw nek tinawagen, gena' na run su ngag Judeo ma'ad su nga gena' Judeo rema.

25 ✧ Giin nini sung misulat ri se dlibru ni Hoseas:

“Su nga getaw ne gena' naan
tuwagen'u na ne 'nga Getawan'u.’

Su ngang nasud ne nda'u petailay nud diin
tuwagen'u na nek 'Pinetail'u.’

26 ✧ Bu' se nga dlugar ne gilang tinelu'an nud diin,
'Gena' amu ne nga getawan'u,'
ritu tuwagen ilan ne nga gembata' neng
mektetubu' ned Diwata.”

27 ✧ Si Isaias miktalu' metendeng seg Israel: “Isan bu' su nga getaw Israel maa' kelaun se gelis ri sed dagat, tumu' miika' raing meluwas ri senilan;

28 ay su Ginu'u meksilut gaid seng merali' se nga getaw ri seg benwa.”

29 ✧ Si Isaias sung miktalu' run nud diin, “Bu' su Ginu'u neng Mekegega'em nda' pa siya pegbilin senita nek santa' ne nga gesalan, mbaal ita siya neng maa' sek Sodoma bu' se Gomora.”

Sug Israel bu' su Gempiya ne Gesuyen

30 Aas, meketalu' ita ne su nga gena' Judeo, ne genda' penantu sek pekpekemetareng ri se gegulingen nilan duma sed Diwata, pimetareng duma ri seniin pebiyan sek pektu'u;

31 sinegay su nga getawan ned Diwata neng minantu ne gemaal neng metareng duma sed

---

✧ 9:25 9.25: Hoseas 2.23. ✧ 9:26 9.26: Hoseas 1.10. ✧ 9:27 9.27-28: Isaias 10.22-23 (LXX). ✧ 9:29 9.29: Isaias 1.9 (LXX).

Diwata pebiyan sek pektuman se kesugu'an, nda' mekaapet run nini.

³² Tuma ma? Tendeng ay suk penantu nilan nda' mpesingkal ri sek pektu'u bu' ndi' seng mibaal nilan. Aas miseknu ilan ri seg “batu neng mekeseknu,”

³³ ✧ sumala' sek tinalu' ri se kesulatan:
 “Enlengay niyu, binetang'u riin sek Sion sug batu neng mekeseknu se nga getaw,
 sala neg batu neng mekepeterukpa' ri senilan.
 Ma'ad su isan ta' sung mektu'u ri seniin ndi' gaid mpiiran.”

10

¹ Nga kepeteran'u, gangut'u gaid ne su gegulingen'u ne nga getawan meluwas bu' migampu'u tu sed Diwata para senilan.

² Ay mpemetuuran'u ini ri seniyu neng metuges ilan menibeli ri sed Diwata. Ma'ad su ketuges nilan menibeli gena' pisingkal riin seng metuud nek sinuunan;

³ ay nda' ilan ma mekesuun sek pebiyan ned Diwata sek pekpemetareng ri se nga getaw duma seniin. Tumu', miktinguha' ilan sek pekpe'imetang ri se gegulingen nilan nek pebiyan. Nda' nilan sunuray suk pebiyan ned Diwata sek pekpemetareng se nga getaw;

⁴ Ay si Christ giin sung middala' se dlaga' se Kesugu'an, arun isan ta' sung mektu'u pemetarengen ned Diwata.

✧ 9:33 9.33: Isaias 28.16 (LXX).

Su Keluwasan para se Dlaunan

⁵ ✧ Si Moses miksulat run nini metendeng sek pekpemetareng ned Diwata ri se getaw pebiyan sek pektuman ri se Kesugu'an: "Isan ta' sung mektuman se ngak sugu' ri se Kesugu'an metubu'."

⁶ ✧ Ma'ad giin nini suk tinalu' ri se kesulatan metendeng sek pekpemetareng se getaw pebiyan sek pektu'u: "Ndi'a meksaak ri se gegulingen mu, Ta' maing menaik tu se dlangit?" (be'et pesabut, mekpepenaug riin ni Christ).

⁷ "Awas ndi'a meksaak, Ta' maing menaug tu seg benwa ne ngang mimatay?" (be'et pesabut, sek pekpetubu' riin ni Christ buwat se ngang mimatay).

⁸ Landun suk tinalu' ne kesulatan, giin nini: "Sung minsahi ned Diwata megaud ra riin seniyu. Inasuy na niyu bu' riin na se gena'ena' niyu." Giin nini sung minsahi sek pektu'u neg winali nami,

⁹ ne bu' asuy mu tu se ngad дума ne si Jesus giin su Ginu'u bu' mektu'u ne sud Diwata mikpetubu' ri seniin buwat se kemetain, meluwas'a.

¹⁰ Ay pebiyan sek pektu'u ta pemetarengen ita ned Diwata; bu' pebiyan sek pegasuy ta tu se ngad дума meluwas ita.

¹¹ ✧ Ay tinalu' ri se kesulatan, "Su isan ta' neng mektu'u ri seniin ndi' mpiiran."

¹² Para ini ri se dlaunan, tendeng ay ndairuni kelainan se ngag Judeo bu' se nga gena' Judeo;

✧ **10:5 10:5:** Levitico 18.5. ✧ **10:6 10:6-8:** Deuteronomio 30.12-14. ✧ **10:11 10:11:** Isaias 28.16 (LXX).

sud Diwata giin ra su Ginu'u se dlaunan, bu' megbegay neng melaun ne kepiyanan tu se dlaun neng meksabi ri seniin.

¹³ ✧ Sumala' sek tinalu' ri se kesulatan, “Su dlaun neng mektawag ri se ngalan ne Ginu'u meluwas.”

¹⁴ Ma'ad gendunen ma nilan sek pektawag ri seniin bu' nda' ilan pektu'u? Bu' gendunen ma nilan sek pektu'u bu' nda' nilan merengeg sung minsahi? Bu' gendunen ma nilan sek pekerengeg bu' nda' asuy sung minsahi?

¹⁵ ✧ Bu' gendunen ma sek pegwali seng minsahi bu' nda'irunik sinugu' ne ngang mengwawali? Sumala' ri se kesulatan, “Pekelengas sek ped-dateng nu ngang mengwawali sek pegwali se Gempiya ne Gesuyen!”

¹⁶ ✧ Ma'ad gena' su dlaunan sud dinumawat ri se Gempiya ne Gesuyen! Si Isaias mismu miktalu', “Ginu'u, ta' maing miktalu' ri seg winali nami?”

¹⁷ Aas suk pektu'u megbuwat sek pekpengi-nengeg seng minsahi, bu' sung minsahi megbuwat sek pegwali metendeng riin ni Christ.

¹⁸ ✧ Ma'ad meksaaku: Metuud ba ne genda' ilan mekerengeg seng minsahi? Wa'a mikerengeg ilan—ay sumala' sek tinalu' ri se kesulatan:

“Midlelaup sek tibuuk neg benwa sung minsahi nilan;

Mirepet se ginekteban seg benwa su ngak talu' nilan.”

✧ **10:13 10:13:** Joel 2.32. ✧ **10:15 10:15:** Isaias 52.7. ✧ **10:16 10:16:** Isaias 53.1 (LXX). ✧ **10:18 10:18:** Ngak Salmo 19.4 (LXX).

19 ☆ Bu' meksaaku puli': Nda' ba mekesabut su nga getaw seg Israel? Si Moses giin mismu su guna nek sinumembag:

“Baalenu neng mesinaku amu
tu se nga getawan ne genda'ik paluun;
baalenu neng medlanget
amu seng nasud neg buralburalen.”

20 ☆ Bu' se genda'i gendek, si Isaias miktalu',
“Mibaanganu nu genda' penengaw ri senaan;
mikpe'ita'u tu se genda' peksaak metendeng
ri senaan.”

21 ☆ Ma'ad metendeng seg Israel, miktalu' si Isaias, “Sek tibuuk ne gendaw minantuu ne mpeseguli' su getawan neng melisupaken bu' mesungal ri senaan.”

11

Su Dlelaat ned Diwata para seg Israel

1 ☆ Meksaaku rayun: Binibay ba ned Diwata su nga getawaan? Nda! Gaku' mismu getaw Israel, gesalan ni Abraham bu' sakup sek tribu ni Benjamin.

2 Nda' bibayay ned Diwata su nga getawaan, nek pimili'en buwat pa se getaran. Mikesuun amu bu' landunik tinalu' ri se kesulatan metendeng riin ni Elias seng migandyu' giin sed Diwata kuntra seg Israel,

3 ☆ laungen, “Ginu'u, pimatay nilan su ngak propeta mu bu' gineba' nilan su ngak pengilangan

---

☆ **10:19 10:19:** Deuteronomio 32.21. ☆ **10:20 10:20:** Isaias 65.1 (LXX). ☆ **10:21 10:21:** Isaias 65.2 (LXX). ☆ **11:1 11:1:** Filipos 3.5. ☆ **11:3 11:3:** 1 Nga Gari' 19.10, 14.

mu; gaku' ra runing mibilin bu' minantu' ilan sek pekpatay ri senaan."

4 ✧ Landun maik sinembag ned Diwata ri seniin? "Duunik pinain'u para se gegulingen'u nek pitu libu tawan ne genda' peksimba se gena' metuud ned diwata ne si Baal."

5 Giin rema ini sung mihitabu' nemuun: duunik santa' tawan neng mibilin nek pimili' ned Diwata tendeng se dlelaaten.

6 Suk pekpili'en pisingkal ri se dlelaaten, gena' se landuning mibaal nilan. Ay bu' suk pekpili' ned Diwata pisingkal pa seng mibaal ne nga getaw, su dlelaaten gena' na neng metuud ne dlelaat.

7 Landun ma rayun? Nda' mbaangay nu nga getaw Israel suk pinengaw nilan. Sung miika' ra ne dlumpuk nek pimili' ned Diwata giin sung mikebaang run nini; sud duma mikpebengelbengel ri sek pektawag ned Diwata.

8 ✧ Sumala' sek tinalu' ri se kesulatan, "Su nga gena'ena' nilan maa' nek pitulug ned Diwata ne ndi' mekebatik; aas tampan se gendaw keni, ndi' ilan mekiita' awas mekerengeg."

9 ✧ Bu' miktalu' si David:
"Melaaman ilan siya bu' meseklut ri se nga kumbira nilan;
meterukpa' ilan siya bu' mesilutan!

10 Mbuta ilan siya arun ndi' ilan mekiita';
bu' mbektut ilan siya se dlaun nek panahun."

✧ **11:4 11.4:** 1 Nga Gari' 19.18. ✧ **11:8 11.8:** Deuteronomio 29.4; Isaias 29.10. ✧ **11:9 11.9-10:** Ngak Salmo 69.22-23 (LXX).

¹¹ Meksaaku rayun: Seng miseknu su ngag Judeo, mirukpa' ilan ba arun medlaat? Nda! Tendeng ay mikesala' ilan, su keluwasan mirepet tu se nga gena' Judeo, arun su ngag Judeo mesinaku ri senilan.

¹² Na, suk sala' ne ngag Judeo mikegbegay neng melaun ne nga kepiyanan tu seg benwa, bu' suk pekepalunggaw nilan mikegbegay neng melaun ne nga kepiyanan tu se nga gena' Judeo. Gendun pa sakan kebagel gupiya su kepiyanan seng mekumplitu su ngag Judeo neng mektu'u ri seniin!

Su Keluwasan se nga gena' Judeo

¹³ Na, mektalu'u ri seniyu ne nga gena' Judeo: Gisip gapustulisu se nga gena' Judeo, mpesigar-buu sug binaal'u,

¹⁴ arun mesinaku suk samau Judeo; bu' tendeng ri senaan, luwasen ned Diwata sud duma ri senilan.

¹⁵ Ay seg binibay nu ngag Judeo sud Diwata, su dlaun ned duma ne nga getaw ri seg benwa mipeneguli' ri sed Diwata. Landun pa sakan, rayun, sed duwaten ilan ned Diwata? Maa' ini sek pitubu' puli' sung minatay!

¹⁶ Na, bu' su guna nek peta nek pan inilak tu sed Diwata, rayun suk tibuuk nek pan niin rema; bu' su nga ganget ne gayu inilak tu sed Diwata, su ngak pangaan niin rema.

¹⁷ Gamu, ne ngag Judeo, maa' se ngak panga se gena' nek talun ne gayu neg olibo nek pimotel bu' sinumpatan ne ngak panga nek talun ne gayu neg olibo. Gamu, ne nga gena' Judeo, maa' nek talun ne gayu neg olibo ketu, bu' mikebahin amu

nemuun seng meligen ne ketubu' se ngag Judeo neg buwat sed Diwata.

¹⁸ Aas ndi' niyu pemuraay su ngak panga nek pimetel. Pegendunen niyu sek pekpesigarbu? Panga amu na run nek sinumpat; gena' gamu sung migbegay ne ketubu' ri se ganget, bu' ndi', su ganget giin sung mikpetubu' riin seniyu.

¹⁹ Ma'ad mektalu'a, "Wa'a, ma'ad pimetel su ngak panga arun mesumpatu."

²⁰ Metuud ma iin. Pimetel ilan tendeng ay nda' ilan ma pektu'u, sinegay dya'a mikpebilin ri se dlugar mu tendeng ay miktua'ua ma. Ma'ad ndi'a mekpesigarbu run nini, tumu', mbaya'a mekpetigaam.

²¹ Nda' lelaatay ned Diwata su ngag Judeo, neng maa' seng metuud ne ngak panga; mi-gena'ena'a ba rekay ne lelaatan'a niin?

²² Me'ita' ta rayun rini gendun kepiya bu' kebelu' sud Diwata. Mbelu' giin tu se ngang mekesesala', ma'ad mpiya ri seni'a bu' mekped-dayun'a ri se kepiyaan. Ma'ad bu' ndi'a, petelen'a rema.

²³ Bu' mektu'u na rema su ngag Judeo, sumpaten ilan puli' tu se dlugar nek pigbuwatan nilan ay mekehimu ma sud Diwata run nini.

²⁴ Dya'a ne gena' Judeo maa' nek panga sek talun neg olibo nek pinetel, bu' isan supak ini seng mi'enaran nek pebiyan, sinumpat se gena' nek talun neg olibo. Su ngag Judeo maa' se nga gena' nek talun ne ngag olibo, bu' labi pa neng melemu ri sed Diwata suk peksumpat puli' sek pimetel ne ngak panga tu se gegulingen nilan nek puun.

Su Dlelaat ned Diwata para se Dlaunen

²⁵ Nga kepeteran'u, duuning mi'edlud ne keme-tuuran ne dliyagan'u pesuun ri seniyu, neng mekepeliyaw ri seniyu sek pegena'ena' neng metau amu gupiya. Su ketegas ne gulu se nga getawan neg Israel mekpayat ma'aray tampan metileng su dlaun ne nga gena' Judeo neng mempegaud ri sed Diwata.

²⁶ ✧ Bu' seng maa' nini meluwas su dlaun ne nga getaw Israel. Sumala' ri se kesulatan,
"Sung menleluwas megbuwat sek Sion
dela'enen su dlaun nek pekelaaten se
gesalan ni Jacob.

²⁷ ✧ Baalen'u ini ne keligenan duma ri senilan,
sed dela'en'u su ngak sala' nilan."

²⁸ Tendeng ay binibay nilan su Gempiya ne Gesuyen, mibaal ne nga kuntra ned Diwata su ngag Judeo para se kelengasan se nga gena' Judeo. Ma'ad tendeng ay pimili' ilan ne getawan ned Diwata, pinetailen ilan gusay tendeng ri se nga gepu'an nilan.

²⁹ Ay sud Diwata ndi' gaid megesebeseb su gena'ena'en metendeng bu' ta' suk pimili'en bu' pingumpiyanaan.

³⁰ Gamu ne nga gena' Judeo, sinumupak amu ri sed Diwata nud diin, ma'ad nemuun mirawat na niyu su dlelaat ned Diwata tendeng ay sinumu-pak ma su ngag Judeo.

³¹ Seng maa' run nek pebiyan, tendeng se dlelaat neng mirawat niyu, su ngag Judeo sinumupak ri

---

✧ **11:26 11:26:** Isaias 59.20-21 (LXX). ✧ **11:27 11:27:** Isaias 27.9 (LXX).

sed Diwata arun mekerawat ilan rema nemuun se dlelaat ned Diwata.

³² Ay binaal ned Diwata su dlaun ne nga getaw neng melisupaken arun mpe'ita'en su dlelaaten tu se dlaunan nilan.

Siya'en sud Diwata

³³ ✧ Gembagel gupiya su dlelaat nek pi'ita' ned Diwata tu se nga getaw! Suk tinawaan bu' suk sinunaan nda'i gekteben! Nda'irun isan sala neng mekepesabut ri se ngak pegukumen! Nda'irun isan sala neng mekesabut ri se ngak pebiyanen!

³⁴ ✧ Sumala' sek tinalu' ri se kesulatan,
"Ta' maing mikesuun ri se gena'ena' ne Ginu'u?
Ta' maing mikesambag ri seniin?"

³⁵ ✧ Ta' maing mikegbegay ri seniin isan landun neg betang,
arun suli'aan?"

³⁶ ✧ Ay su dlaun ne ngag betang buwat seniin bu' su dlaun ne ngag betang mikpebilin pebiyan ri seniin bu' para seniin. Siya'en sud Diwata se genda'i gekteben! Metuman siya.

12

Su Ketubu' riin sek Pekpenibeli ri sed Diwata

¹ Nga kepeteran'u, tendeng se gembagel ne dlelaat ned Diwata ri senita, endyu'en'u amu: begay niyu su nga gegulingen niyu gisip miktetubu' ne gilak tu sed Diwata, bala'an bu' mekepedleliyag

✧ **11:33 11.33:** Isaias 55.8. ✧ **11:34 11.34:** Isaias 40.13 (LXX).

✧ **11:35 11.35:** Job 41.11. ✧ **11:36 11.36:** 1 Corinto 8.6.

ri seniin. Giin nini sung metuud nek peksimba ne gembaya' niyu ilak.

² Ndi' niyu sunuray su ngak pemetasan ne nga getaw rini seg benwa. Tugutay niyu sud Diwata sek pegbegu ri se ngak pengena'ena' niyu arun mesuunan niyu su keliyag ned Diwata—landuning melengas, mekepedleliyag ri seniin, bu' mekepetileng.

³ Ay tendeng se genda'ig bayad ne kepiya ned Diwata neg binegay ri senaan, asuy'u ri sek salasala seniyu: Ndi' niyu pegena'ena'ay su gegulingen niyu ne dlabaw amu ri se ngad duma. Tumu', tumbayay niyu pegena'ena'ay, bu' ukumay niyui gegulingen niyu sumala' sek pektu'u neg binegay ned Diwata ri seniyu.

⁴ ✧ Duuning melaun ne ngag bahin riin sek sala ne dlawas, bu' su dlaun ne ngag bahin duuning mikeleseles ne ngak terbahuun.

⁵ Seng maa' run nek pebiyan, isan melaun ita, sala lawas ita ra neng misalabuuk riin ni Christ, bu' misumpat ita ri sek salasala senita gisip mikeleseles neg bahin sek sala ne dlawas.

⁶ ✧ Aas gemiten ta sung mikeleseles ne ngag hiyas ta sumala' se kepiya neg binegay ned Diwata ri senita. Bu' sug hiyas ta giin suk pegasuy seng minsahi ned Diwata, kina'enlan baalen ta ini sumala' sek pektu'u ned diin senita;

⁷ bu' sek pekpenibeli ini, kina'enlan menibeli ita; bu' sek pektendu' ini, kina'enlan mektendu' ita;

✧ **12:4 12.4-5:** 1 Corinto 12.12. ✧ **12:6 12.6-8:** 1 Corinto 12.4-11.

⁸ bu' pengulikseg ini tu sed duma, kina'enlan baalen ta ini. Isan ta' sung memegay tu sed duma, baalenen nini sek pekemelibegain; isan ta' sud duuni ketendanaan, kina'enlan mekpetuges mekterbahu; isan ta' sung mikpe'ita' ne kepiya tu sed duma kina'enlan baalenen nini ned duunik pedleliyag.

⁹ Pengmelituuren amu gaid sek pekpetail niyu. Liyaway niyu sung melaaten bu' uwiray niyu sung melengas.

¹⁰ Pekpinetailay amu gupiya gisip ne ngang mekpatred riin ni Christ, bu' pegbesaay amu ri sek salasala ri seniyu.

¹¹ Pekpetuges amu bu' ndi' medlinengka'. Menibeli amu ri se Ginu'u duma sek pekemeli-tuuren gaid.

¹² Pedleliyag amu tendeng sek pedderama niyu; pekpelugbak amu ri se nga keliseran niyu, bu' pegampu' amu se dlaun nek panahun.

¹³ Begayay niyu su ngang mektetu'u riin ni Christ ned diin se keliseran, bu' dawat niyu su ngak tuwa' ri se ngag balay niyu.

¹⁴ ☆ Pegampu' amu ri sed Diwata nek pengumpiyanaan su ngang midlutus ri seniyu—pengumpiyanaan bu' ndi' tuklaren.

¹⁵ Pedleliyag amu duma se ngang midleliyag, bu' pensegaw amu duma se ngang minsegaw.

¹⁶ ☆ Peksama niyu sek pekpengalimba' su dlaun ne nga getaw. Ndi' amu pekpegarbu bu' ndi' dawat niyu su gembaba' ne nga ketendanaan. Ndi'

☆ **12:14 12.14:** San Mateo 5.44; San Lucas 6.28. ☆ **12:16 12.16:** Ngak Pementelu'en 3.7.

amu pegena'ena' ri se nga gegulingen niyu neng metau amu.

¹⁷ Bu' isan ta' neng mekegbaal ri seni'a neng melaat, ndi' mu suliy'ay giin neng melaat. Baal mu su ginilala se dlaunen ne gempiya.

¹⁸ Gekteb se gemaal mu, pekengel'a neng melinaun duma ri se dlaun ne nga getaw.

¹⁹ ✧ Nga kepeteran'u, ndi' amu suliy', tumu' tugutay niyu ne su dlanget ned Diwata giin sung megbaal run nini. Ay miktalu' su kesulatan, "Gaku' suk sumuli', gaku' sung megbayad, miktalu' su Ginu'u."

²⁰ ✧ Tumu', sumala' sek tinalu' ri se kesulatan: "Bu' mperii'an su nga kuntra mu, paan mu ilan; bu' kininum ilan, begayay mu ilan neng me'inum; ay sek pegbaal mu run nini, mpiid ilan seg binaal nilan ri seni'a."

²¹ Ndi'a pekperaag ri seng melaaten; tumu' daag mu sung melaaten pebiyan sek pegbaal neng melengas.

13

Su nga Ketendanan ta tu se ngang Mingetendanan

¹ Kina'enlan su dlaunen mektuman se ngang mingetendanan ri se governo, ay nda'iruning mingetendanan ne genda' tugutay ned Diwata; su ngak penggoberno nemuun pi'imetang ned Diwata.

² Aas su isan ta' neng meksupak ri seng mingetendanan, miksupak rema se landunik sinugu'

✧ **12:19 12.19:** Deuteronomio 32.35. ✧ **12:20 12.20:** Ngak Pementelu'en 25.21-22 (LXX).

ned Diwata; bu' su isan ta' sung megbaal run nini mesilutan gaid.

³ Ay su nga geseg ndi' mbaya' pegendekan nu ngang migbaal neng melengas, bu' ndi' seng migbaal neng melaaten. Liyagan mu ba ne ndi'a megendek ri se ngang mingetendanan? Baal mu rayun landuning melengas bu' siya'en'a nilan,

⁴ tendeng ay ngak sesugu'en ilan ned Diwata neng mikterbahu para se gegulingen niyu ne kepiyanan. Ma'ad bu' megbaal amu neng melaaten, mbaya' amu mendek ri senilan, tendeng ay su ga'em nilan sek peksilut metuud. Ngak sesugu'en ilan ned Diwata bu' gilang sung megimetang sek silut ned Diwata tu se nga getaw neng megbaal neng melaaten.

⁵ Tendeng run nini ne keterengan, kina'enlan mektuman amu ri se ngang mingetendanan, gena' tendeng sek silut ned Diwata, bu' ndi' tendeng rema se kunsinsiya.

⁶ ✧ Giin rema ini su keterengan bu' lama megbayad amu run neg buwis, tendeng ay su ngang mingetendanan mikterbahu para sed Diwata seng miktuman ilan se nga ketendanan nilan.

⁷ Aas biyaray niyu sung mikeleseles ne ngag buwis niyu, bu' pe'ita' niyu suk pektamed bu' pekpesiddengeg para se dlaunan nilan.

Nga Ketendanan se kada Sala

⁸ Ndi'a pegapus ri se gutang tu se isan ta' gawas sek pekpinetailay ri sek salasala. Isan ta' sung migbaal run nini miktuman ri se Kesugu'an.

✧ **13:6 13.6-7:** San Mateo 22.21; San Marcos 12.17; San Lucas 20.25.

9 ☆ Su ngak sugu', "Ndi'a menapaw, ndi'a mekpatay, ndi'a meddaaw, ndi'a megayak se landun ned diin sek sementaun mu." Dlaunen keni bu' ngad duma pa misalabuuk ri sek sala nek sugu', "Petail mu suk sumbalay mu maa' sek pekpetail mu ri se gegulingen mu."

10 Bu' petailen mu su ngad duma, ndi'a megbaal neng melaaten tu senilan. Aas suk pekpetail giin su ketumanan sek tibuuk ne Kesugu'an.

11 Kina'enlan baalen niyu ini, tendeng ay misuunan niyu ne suk panahun mateng na para seniye neng mengmata amu buwat sek pektulug niyu. Ay megaud na kampuun ri senita nemuun su keluwasan sinangkali' se guna nek pektu'u ta.

12 Megaud na metapusi gebii bu' megaud naid dali'endaw. Aas bibain ta su ngak terbahu neng niin se kerelem bu' kina'enlan seluken ta su ngag besi ri se kerelaag.

13 Mektinareng ita ri sek pedleketubu' ta maa' ne nga getaw ned diin seng merelaag—ndi' mekpetuyang se ngang melebihiyan ne ngak pekpebibu awas ndi' megbinabeleng awas ndi' megbaal seg imural nek pekighilawas awas ndi' mekpetuyang sek pegbaal ne kelaatan awas ndi' megbunu' awas ndi' mesinaku.

14 Tumu' tugutay niyu ne su Ginu'u ne si Jesus Christ sung menaliped ri seniye, bu' ndi' amu pekperaag ri se kinilawan niyu ne nga gayak.

☆ **13:9 13:9:** **a** Exodo 20.14; Deuteronomio 5.18. **b** Exodo 20.13; Deuteronomio 5.17. **c** Exodo 20.15; Deuteronomio 5.19. **d** Exodo 20.17; Deuteronomio 5.21. **e** Levitico 19.18.

14

Ndi' mu Ukumay su ngad Duma

¹ ✧ Na, dawat niyu su ngang meluya ri sek pektu'u, ma'ad ndi' niyu ilan eddatay metendeng ri se gegulingen nilan ne ngak pengena'ena'.

² Duuning miktu'u neng me'aan nilan isan landun ma'ad su getaw neng meluya sek pektu'u maan na run ne nga dlempaan.

³ Su getaw neng maan isan landun ndi' mbaya' memura tu se getaw ne nga dlempaan rai gaanenen; bu' su getaw rema ne nga dlempaan rai gaanenen ndi' mbaya' megukum tu se getaw neng maan isan landun; ay dinawat ned Diwata su getaw ketu.

⁴ Ta'a ma ne getaw neng megukum ri se ngak sesugu'en ne dlain ne getaw? Su Gegalenen raing mekegukum bu' miketuman ba giin ri se ketendanaan awas nda'. Meketuman gaid giin tendeng ay megabang ma ri seniin su Ginu'u.

⁵ Sud duma ne nga getaw migena'ena' ned duuni dlabi ne gimpurtanti ne gendaw sinangkali' sed duma ne nga gendaw, sinegay su ngad duma migena'ena' ne su dlaun ne nga gendaw meksama. Salasala ri senita kina'enlan mekesiguru ne suk pigena'ena'en ginsaktu.

⁶ Sung migena'ena' ned duuni dlabi ne gimpurtanti ne gendaw, baalenen ini ri sek pekpesid-dengeg riin se Ginu'u; sung maan isan landun neng me'aan, baalenen ini ri sek pekpesiddengeg riin se Ginu'u, tendeng ay mekpesalamat giin tu sed Diwata para tu se gaan. Sung megbelibad

---

✧ 14:1 14.1-6: Colosas 2.16.

sek pekaan sed duma neng me'aan, baalenen ini ri sek pekpesiddengeg riin se Ginu'u, bu' mekpesalamat giin riin sed Diwata.

⁷ Ay nda' ita pedleketubu' para se gegulingen ta na run, bu' nda' ita peksipatay para se gegulingen ta na run.

⁸ Bu' tetubu' ita, suk pedleketubu' ta para sed Diwata; bu' matay ita, minatay ita para se Ginu'u. Aas isan diin ita se ketubu' awas se kemetain, gita misakup riin se Ginu'u.

⁹ Ay si Christ minatay bu' mitubu' puli' arun mbaal giin ne Ginu'u se ngang miktetubu' bu' se ngang mimatay.

¹⁰ ☆ Dya'a rayun, neng maan ne nga dlempaan na run, tuma ma megukum'a ma tu se ngad duma? Bu' dya'a neng maan isan landun, tuma ma pemuraan mu sud duma ne ngang mektetu'u? Dlaunan ta mengatubang ri seng metungenga'an ned Diwata arun ukumaan.

¹¹ ☆ Ay su kesulatan miktalu',
 "Tendeng ay miktetubu'u ned Diwata, miktalu' su Ginu'u,
 menginlulud suk salasala riin seng metungenga'an'u,
 bu' suk salasala megasuy ne gaku' sud Diwata."

¹² Aas suk salasala ri senita menembag ri sed Diwata se dlaun neg binaal ta.

Ndi' mu Sebagay sud Duma sek Pekpekesala'

¹³ Aas ndi' ita na megegukumay ri sek salasala senita; tumu', mekegukum amu ne ndi' megbaal

isan landun ri se ngad дума neng mekeseknu awas mekesabag ri sek pekpekesala'.

14 Sek pekesalabuuk'u ri se Ginu'u ne si Jesus, mikesuunu bu' mikt'u ne genda'irunik pekaan ne gena' dlimpiyu; ma'ad bu' mikt'ua ne sud дума nek pekaan ndi' pe'aan, mbaal rayun ini ne ndi' mbaya' aanen para seni'a.

15 Bu' mekepegeel amu ri sed дума tendeng se ginaan niyu, nda' amu na rayun peksunud ri sek petail. Ndi' niyu tugut ne se gaan ne ginaan niyu mesabag sek pekpekesala' su getaw neng miksipatay si Christ run!

16 Ndi' niyu tugut ne suk pigena'ena' niyu neng melengas pegena'ena'en ned дума neng melaat.

17 Ay suk Pedlegeri'an ned Diwata gena' nek pekaan bu' peginum, bu' ndi' pekemetareng, kelinaw, bu' dleliyag neg binegay ne Gispiritu Santu.

18 Bu' seng menibeli amu riin ni Christ neng maa' nini nek pebiyan, mekepedleliyag amu ri sed Diwata bu' me'uyunan ne nga getaw.

19 Aas penentuwan ta gaid kanunay suk pegbaal se ngag betang neng mekegbegay ne kelinaw bu' mekepeligen ri sek salasala.

20 Ndi' mu geba'ay sug binaal ned Diwata tendeng ma'ad se gaan. Mpiya aanen su dlaun ne gaan, ma'ad sayep suk pekaan se isan landun neng mekesabag se isan ta' riin sek pekpekesala'.

21 Su ginsaktu neg baalen giin su gena' pekaan ne karni awas peginum neg binu awas sek pegbaal se isan landun neng mekesabag ri se ngad дума ne ngang mektetu'u.

²² Isan landun suk pektu'u mu metendeng run nini, melengas kampuun ne ndi' mu na pesuun tu sek sementaun mu, bu' ndi' dya'a ra bu' sud Diwata sung mekesuun run nini. Pedleliyagen su getaw ne genda' imusungay ne kunsinsiyaan sek pegbaalen seg betang neng mi'uyunaan.

²³ Ma'ad bu' maan giin ned duunik pen-duwa'ruwa', ukuman giin ned Diwata ay minaan giin ne genda' mpesingkal ri sek pektu'u. Bu' sala' suk pegbaal se isan landunig betang ne nda' mpesingkal ri sek pektu'u.

15

Peleliyag Niyu su ngad Duma, Gena' su nga Gegulingen Niyu

¹ Na, gita ne ngang meligen ri sek pektu'u kina'enlan megabang tu se ngad duma neng meluya pa bu' gena' na run sek pekpeleliyag ri se gegulingen ta,

² bu' ndi', peleliyagen ta rema su ngad duma ne ngang mektetu'u para se kepiyanan nilan, arun mengmeligen ilan ri sek pektu'u.

³ ✧ Ay si Christ gena' mikpeleliyag para se gegulingenen. Tumu', sumala' sek tinalu' ri se kesulatan, "Miktampela' su nga getaw ri seniye, ma'ad landunik tinalu' nilan, miketampela' ri senaan."

⁴ Ay isan landuning misulat ri se Kesulatan nud diin, sinulat arun sek pektendu' ri senita arun duunik pedderama ta pebiyan sek pekpelugbak

bu' se gulikseg neg binegay ri senita ne Kesulatan.

⁵ Na, sud Diwata siya, suk pigetaran sek pekpelugbak bu' gulikseg, mekepesalabuuk ri se nga gena'ena' niyu pebiyan sek peksunud se dlendasan ni Christ Jesus,

⁶ arun mesalabuuk su dlaun niyu sek peksaya' ri sed Diwata bu' Gama' ne Ginu'u ta ne si Jesus Christ.

Winali su Gempiya ne Gesuyen tu se nga gena' Judeo

⁷ Aas dawat niyu suk salasala ri seniyyu, maa' sek peddawat ni Christ ri seniyyu, para sek peksaya' tu sed Diwata.

⁸ Ay telu'an'u amu ne si Christ mibaal nek sesugu'en para se ngag Judeo arun sek pekpe'ita' ne keseligan sud Diwata sek pektuman se ngak saaren tu se nga gepu'an nilan,

⁹ ✧ bu' mekesaya' isan su nga gena' Judeo tu sed Diwata tendeng se dlelaaten. Sumala' sek tinalu' ri se kesulatan,

“Aas siya'en'u dya'a riin se nga gena' Judeo;
medlekantau ne ngak peksaya' para seni'a.”

¹⁰ Bu' miktalu' pa puli',

“Pedleliyag amu, ne nga gena' Judeo, duma se nga getawan ned Diwata!”

¹¹ ✧ Bu' miktalu' pa gaid,

“Saya' niyu su Ginu'u, dlaun ne nga gena' Judeo;
Saya' niyu giin, dlaun ne nga getawan!”

¹² ✧ Bu' miktalu' rema si Isaias,

✧ **15:9 15.9:** 2 Samuel 22.50; Ngak Salmo 18.49. ✧ **15:11 15.11:** Ngak Salmo 117.1. ✧ **15:12 15.12:** Isaias 11.10 (LXX).

“Mekpe'ita' su gesalan ni Jesse;*
 merini giin arun medlegeseg se nga gena'
 Judeo,
 bu' betangen nilan suk pedderama nilan riin
 seniin.”

¹³ Na, sud Diwata siya, nek pigbuwatan sek pedderama, megbegay ri seniyu ne dleliyag bu' kelinaw pebiyan sek pektu'u niyu ri seniin, arun suk pedderama niyu mekpeddayun pa gaid pebiyan se ga'em ne Gispiritu Santu.

Su Keterengan ni Pablo sek Pekinabelu'en sek Peksulat

¹⁴ Nga kepeteran'u: mikesiguruu mismu neng metendeng ri seniyu, gamu gempiya gupiya bu' mipenu' se dlaun nek sinuunan; bu' meketendu' amu tu sek salasala ri seniyu.

¹⁵ Ma'ad sek peksulat'u run nini, mikinabelu'u metendeng sek santa' ne ngag betang ne kina'enlan'u perelendem ri seniyu: tendeng se kehigeyunan neg binegay ri senaan ned Diwata

¹⁶ seng mibaalu nek sesugu'en ni Christ Jesus arun sek pekpenibeli tu se nga gena' Judeo. Minibeliu maa' nek pari' sek pegwali se Gempiya ne Gesuyen neg buwat sed Diwata, arun su nga gena' Judeo duwatan ned Diwata gisip dulang, nek tinudyen para seniin pebiyan se Gispiritu Santu.

¹⁷ Aas sek pekesalabuuk'u duma ni Christ Jesus, mekepesigarbuu sek pekpenibeliu sed Diwata.

¹⁸ Ay ndi'u mengatu sek pegasuy se isan landun, gawas na run seng mibaal ni Christ pebiyan

---

* **15:12 15.12** Si Jesse giin su gama' ni David.

ri senaan, arun sek pegunut ri se nga gena' Judeo sek pektuman ri sed Diwata pebiyan se ngak talu' bu' terbahu,

¹⁹ pebiyan se ga'em ne ngang milagru bu' nga ketingelaan, bu' pebiyan se ga'em ne Gispiritu ned Diwata. Aas, sek pedlaang'u buwat seg Jerusalem tampan seg Iliriko, mi'asuy'u gupiya su Gempiya ne Gesuyen metendeng ri ni Christ.

²⁰ Minantuu gaid ne kanunay me'asuy su Gempiya ne Gesuyen tu se nga dlugar ne genda' pa merenggay si Christ ay ndi'u liyagan neng megwali se nga dlugar neng miweliyan na ned duma.

²¹ ✧ Sumala' sek tinalu' ri se kesulatan,
 “Su nga getaw ne genda' pa me'esuyay metendeng ri seniin mekiita',
 bu' su nga getaw ne genda' pa mekerenggay mekesabut.”

Suk Pelanu ni Pablo sek Pegbentaw seg Roma

²² ✧ Bu' aas, seng melaun nek panahun mipeganganu sek peddiin seniyu.

²³ Ma'ad nemuun, mitubus'u na suk terbahuu se nga dlugar keni bu' se gatad ne dliyagan'u neng mekebentaw ri seniyu sek santa' taun arun me'ita'u amu,

²⁴ midderamau ne gemaal'u ini nemuun. Liyagan'u neng maapit riin seniyu sek peddituu seg Espanya, bu' pebiyan ri se gabang niyu mekerituu, dluwat se dleliyang sek pegbentaw'u ri seniyu se gempelik ra nek panahun.

²⁵ ✧ Seng nemuun, merituu reli' seg Jerusalem

✧ **15:21 15.21:** Isaias 52.15 (LXX). ✧ **15:22 15.22:** Roma 1.13.

✧ **15:25 15.25-26:** 1 Corinto 16.1-4.

sek peddelung ne gabang se nga getawan ned Diwata ritu.

²⁶ Ay su ngang mektetu'u ritu seng Macedonia bu' seg Acaya keliyag nilan suk pegbegay ne gabang ri se ngak pupus neng mektetu'u ritu seg Jerusalem.

²⁷ ☆ Keliyag gaid ini nilan. Ngani', maa' ilan neng mikuutang ri sek pegabang ri senilan. Gatad seng mikepe'ambit su ngag Judeo se nga gispirituhanen ne ngak pengumpiya tu se nga gena' Judeo, mbaya' rema ne gemiten nu nga gena' Judeo su ngag betang nilan sek pegabang tu se ngag Judeo.

²⁸ Bu' seng metubus'u naig baalen'u keni bu' mbegay'u na tu senilan su nga gabang ne ginamut para senilan, medlaangu pagaw tu seg Espanya bu' maapitu ra riin seniyyu.

²⁹ Na, seng matengu riin seniyyu, mesuunan'u nek pengumpiyananu gupiyya ni Christ se genda'ik pedlekulang.

³⁰ Nga kepeteran'u, tendeng se Ginu'u ta ne si Jesus Christ bu' sek petail neg binegay ne Gispiritu, megandyu'u riin seniyyu neng medduma amu megampu' ri sed Diwata para senaan.

³¹ Pegampu' amu nek peneliperanu buwat se nga gena' mektetu'u tu seg Judea; bu' suk pekpenibeliu tu seg Jerusalem duwaten siya ne ngang mektetu'u ri sed Diwata ritu.

³² Aas bu' keliyag ini ned Diwata, mekeriinu seniyyu nek pedleliyagen bu' mekengulali reli' duma seniyyu.

☆ 15:27 15.27: 1 Corinto 9.11.

³³ Sud Diwata nek pigetaran se kelinaw, med-dunut siya riin se dlaunan niyu. Metuman siya.

16

Ngak Pengumusta

¹ Na, pe'ilalau riin seniyou suk pated ta ne dlibun ne si Phebe, neng minibeli sek simbaan sek Cencrea.

² Se ngalan ne Ginu'u, dawat niyu giin gisip mbaya' baalen ne nga getawan ned Diwata bu' ebangay niyu giin se dlaun ne nga kina'enlanan; ay migabang gupiya giin tu seng melaun ne nga getaw bu' ri senaan rema.

³ ✧ Pengumustau niyu tu ni Priscila bu' ni Akila, ngak sementaun'u neng minibeli riin ni Christ Jesus;

⁴ binetang nilan se kepiligruwan su ketubu' nilan para senaan. Aas mikpesalamatu ri senilan bu' gena' gaku' na run sung mikpesalamat, bu' ndi', su dlaun ne ngang mektetu'u ri se ngak simbaan ne gena' Judeo rema.

⁵ Pengumustau niyu rema tu se ngang mektetu'u neng miktipungan tu seg balay nilan.

Pengumustau niyu tu sek pinetail'u nek sambat ne si Epenetus ne giin su guna neng miktetu'u riin ni Christ ritu sek probinsiya seg Asia.

⁶ Pengumustau niyu tu ni Maria neng mikpetuges gupiya duma ri seniyou.

⁷ Pengumustau niyu rema tu ni Andronicus bu' ni Junias, ne ngak sementaun'u ne ngag Judeo neng miperisu duma senaan; mi'ilala ilan ne nga

---

✧ **16:3 16.3:** Su Ngak Pimbaal 18.2.

gapustulis, bu' mibaal neng mektetu'u guna pa ri senaan.

⁸ Pengumustau niyu tu ni Ampiliatus, suk pinetail'u nek sambat riin se Ginu'u.

⁹ Pengumustau niyu rema tu ni Urbanus, nek sementaun ta mekterbahu sek pekpenibeli ri ni Christ bu' ri ni Estakis, suk pinetail'u nek sambat.

¹⁰ Pengumustau niyu tu ni Apelles, neng mipemetuuran neng metinuuren riin ni Christ. Pengumustau niyu tu sek pamilya ni Aristobulus,

¹¹ bu' ni Herodion nek sama Judeo bu' se nga Christian sek pamilya ni Narcissus.

¹² Pengumustau niyu rema tu ni Trifena bu' ri ni Trifosa, neng mikterbahu sek pekpenibeli ri se Ginu'u, bu' tu sek pinetail'u nek sambat ne si Persis ne gembagel gupiya sung mibaalen para se Ginu'u.

¹³ ✧ Pengumustau rema niyu tu ni Rufus, su ginilala nek sesugu'en ne Ginu'u bu' se gina'en neng migalimba' ri senaan maa' neg bata'en.

¹⁴ Pengumustau niyu tu ni Asincritus, ri ni Flegon, ni Hermes, ni Patrobas, ni Hermas, bu' se dlaun ne nga Christian ned дума nilan.

¹⁵ Pengumustau niyu tu ni Filologus, ni Julia, ni Nereus, bu' sek pateren ne dlibun, ni Olimpas bu' se dlaun ne nga getawan ned Diwata ned дума nilan.

¹⁶ Pekpengumustaay amu sek pekpe'ita' neng mikpinetailay amu ri sek salasala seniyyu. Mingu-musta riin seniyyu su dlaun ne ngang mektetu'u riin ni Christ.

Su Ketapusan ne ngak Pemandu'

✧ **16:13 16.13:** San Marcos 15.21.

17 Na, megandyu'u ri seniyu, nga kepeteran'u, mekpetigaam amu se nga getaw ne getaran sek pekebahinbahin bu' meksamuk ri seniyu pebiyan sek peksupak sek penendu'an neng mirawat niyu. Pelayu' amu buwat senilan!

18 Ay sung migbaal runi ngag betang keni nda' penibeli riin ni Christ ne Ginu'u ta bu' ndi' su gegulingen ne ketekenan suk sinunud nilan. Linimbungan nilan su ngang melemu merunggan pebiyan seng melengas nilan ne ngak pentalu' bu' peg'ulug'ulug.

19 Ay su dlaunan mikerengeg sek pektuman niyu se Gempiya ne Gesuyen bu' tendeng run nini ne keterangan pidleliyagu metendeng ri seniyu. Liyagan'u neng metau amu gupiya landuning melengas ma'ad ndi' metau landuning melaaten.

20 Na, sud Diwata, nek pigbuwatan se kelinaw, daagenen si Satanas pebiyan ri seniyu.

Su dlelaat ne Ginu'u mperiin siya seniyu.

21 ☆ Mingumusta riin seniyu si Timoteo, suk sementaun'u mekterbahu; bu' maa' run rema si Lucio, si Jason, bu' si Sosipater, ngak samau Judeo.

22 Gaku', si Tersius, suk pisulat runik sulat keni, mingumusta rema ri seniyu gisip nek sama mektetu'u niyu.

23 ☆ Si Gayo, sung migalimba' bu' midlekata ri senaan, ne sug balain binaal nek pektipungan ne ngang mektetu'u, mingumusta rema riin seniyu;

☆ **16:21 16:21:** Su Ngak Pimbaal 16.1. ☆ **16:23 16:23: a** Su Ngak Pimbaal 19.29; 1 Corinto 1.14. **b** 2 Timoteo 4.20.

maa' run rema si Erastus, suk trisuriru sek siyudad, bu' suk pated ta ne si Cuartus.*

Suk Penapus nek Pegampu' sek Peksaya'

²⁵ Na, siya'en ta sud Diwata! Ay mekehimu giin sek pedligen ri sek pektu'u niyu, sumala' se Gempiya ne Gesuyen ne ginasuy'u metendeng ri ni Jesus Christ bu' sek pekpe'ita' seng mi'edlud ne kemetuuran ne ginedlud seled se gempayat na nek panahun.

²⁶ Ma'ad nemuun, pirayag na su kemetuuran ketu pebiyan se ngak sinulat ne ngak propeta bu' seng mandu' se genda'i gekteben ned Diwata bu' pisuun na tu se dlaun ne ngang nasud, arun su dlaunan mektu'u bu' mektuman.

²⁷ Siya'en ta sug buntung neng metau ned Diwata, pebiyan riin ni Jesus Christ se genda'i gekteben! Metuman siya.

Daal da ini.

---

* **16:23 16.23** Sud duma ne nga kesulatan middugang seg birsikulu 24: *Su dlelaat ne Ginu'u ne si Jesus Christ meddunut siya riin seniye. Metuman siya;* su ngad duma ne kesulatan middugang ri seg birsikulu keni dluwat seg birsikulu 27.

Sug Begu Ne Kalegenan
New Testament in Northern Subanen

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Subanen, Northern)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source
files dated 29 Jan 2022

193ab46e-61e8-52e1-92f4-944939f948dd